

FELADATOK

KP főtitkára közölte, hogy növekedés a szénhidrogénbázisú hőerőművek és, ami pótlólagos kőolajimportot szükségessé. A vízierőművek tovább megawattal kevesebb teljesítéssel termelnek a szárazság miatt. A nagyobb intenzitású fejlődés történt: a vállalkozás részénél fokozatosan rátérnek a délutáni, második műszak elvégzésére, s így próbálják csökkenteni az energiaterheléseket.

A teljes körű számvetést illetően az egyelőre még nem készültek az éves statisztikák, de annyi bizonyos, hogy az ötéves tervidőszakban az üteme valamelyest lelassult. A nehézségek ellenére — mint azt az előző számról hangsúlyozták: elérték a célkitűzéseket — nagy vonalakban. Az

1981—1985-ös ötéves terv során a nettó termelés hatszázalékos ütemben nőtt évente, hasonlóképpen hatszázalékos volt a nemzeti jövedelem növekedése. Az ipari termelés évente átlagosan négy százalékkal bővült, míg a mezőgazdasági termelés körülbelül 2,5 százalékkal nőtt.

Ismeretesek a következő ötéves tervidőszak fontosabb tervszámjai is: a nemzeti jövedelmet 12 százalékkal kívánják növelni, s marad a fogyasztás-felhalmozás 70-30 százalékos aránya. Kiderült az is, hogy Romániában a jövőben sem jöhet szóba „a magántulajdon egyes formáinak egy s más módon való ösztönzése”. Ezt maga Nicolae Ceausescu hangsúlyozta egyik beszédében.

B. Walkó György

NDK:

Minőségi követelmények

NDK-ban jövőre is folytatódik a gazdasági tervek végének véglegesítése. A gyors, bár az eredeti elképzeléseknél némileg lassabb növekedése. Mindentudni az azt jelenti, hogy nem kevesebb, mint a fogyasztás visszafogására, „nehéz években”, amikor itt is a gazdaság megőrzése volt a fő feladat.

A kereskedelmi forgalom az idei évonlóan ismét négy százalékkal bővült, ami itt hivatalosan reálnövekedésnek számít. Az NDK-ban ugyanis elvben a pénz — és többé-kevésbé fix bérek — sőt az évkönyvek szerint az árak is. Ez persze statisztikai módokon történik, és az ár párhuzamos növekedéséig mindig kelti a változatlan árakat. Már csak azért sem, mert fokozatosan nő a drágább, sőt igen drágább árucikkek kínálata. Ez a folyamat némileg mérsékeltebb ütemben — is folytatódik. Az úgynevezett „minőségi” termékek

fejlesztésére a vállalatoknak mozgósítaniuk kell a belső tartalékaikat — és főleg spórolniuk kell. Jószerívek mindennel. Ezt a vállalatok azonban már évek óta hallják — sőt teszik is, így a takarékoskodás egyre nehezebb feladat. Az anyag- és energiaellátás szerepet játszik abban, hogy ha csak néhány százalékponttal is, de azért az idejéhez képest valamivel mérsékeltebb az 1986. évi takarékoskodási terv.

Az üzemek egy cseppet sem lazíthatnak: a feladatok oroszlanrészét önértékelés, úgynevezett saját racionalizálási eszközökkel kell megoldaniuk. Az ilyen eszközökből az idén a tavalyinál 20 százalékkal többet kellett előállítani, jövőre ismételt 15,4 százalékos növekedést terveztek a számukra a központi szervek. Ezekkel a kombinátokon belül házilag „összebűtykölt” gépekkel, berendezésekkel persze sok meglévő lehetőséget ki lehet használni, de azért ez mégsem ugyanaz, mint ha valaki a világgazdaságon vásárolna modern termelési eszközöket és így fejlesztené a gépparkot.

(g. e.) A világtőzsdék válasza az olajexportáló országok kartelljének, az OPEC-nek a múlt héten véget ért tanácskozására azt mutatja, hogy az olajpiac eseményei komolyan befolyásolják a részvények mozgását, a devizaárfolyamokat és az aranyár alakulását. A kartell immár nem az árak, hanem a termelési szint (és ezzel a bevételek) benntartását tekintti a legfontosabb feladatnak. Jelenleg a kartell tagjainak hivatalos termelési kvótája napi 16 millió hordó. Az irányadó — a szaúdi könnyűolaj árszintjéhez kapcsolt — alapár pedig hordónként 23 dollár. A kartell e két pillére hosszú idő óta roskadozik. Alapjában véve azért, mert új, kartellen kívüli termelők belépése és a legfejlettebb tőkés országok takarékoskodik intézkedéseinek következtében a kereslet

csökkent. Ilyen körülmények között az annak idején politikai okokból magasra korbácsolt és a gazdasági realitásokat akkor sem kifejező olajár tarthatatlannak bizonyul.

Az eredmény az lett, hogy 1979-től mostanáig az OPEC részesedése a világ olajtermeléséből kétharmadról egyharmadra zuhant. Közben az olaj ára is lemorzsolódott. A kartell tagállamai egyre inkább a szabad piac felé fordultak és ott jelentős árengedménnyel kínálták olajukat, megszegve ezzel a kartell rendelkezéseit. Mindez igen komoly feszültséghez vezetett a szervezetben belül. A megelőző, októberi bécsi értekezleten a tagállamok nem tudtak megállapodni a termelési kvótákról, tehát arról, hogy a hivatalos (de valójában túllépett) 16 millió hordós napi keretből melyik termelő hogyan részesüljön.

A bevezetőben említett taktikai változástól eltekintve voltaképpen a mostani tanácskozás is eredménytelen volt. Konkrét új megállapodás sem az árakról, sem a kitermelendő mennyiségről nem született. Az a homályos taktikai elhatározás, hogy

ezentúl nem az árakra koncentrálnak, hanem arra, hogy növeljék az OPEC részesedését a világtermelésből, nyilvánvalóan a kínálat erősödését és az árak esését eredményezi majd. Amerikai szakértők szerint az olaj ára a jelenlegi hordónkénti 23 dollár helyett 25 dollár körül fog stabilizálódni. A jóslat 3 dolláros áresés egyben azt jelenti, hogy növekednek egy árhaború esélyei az OPEC-tagállamok és a kartellen kívüli nagy termelők (Nagy-Britannia, Norvégia, Mexikó stb.) között.

Ez magyarázza például a New York-i tőzsde magatartását. A hetek óta egyébként nagy áremelkedéseket mutató részvénytőzsdén az

OPEC-tanácskozás után jelentősen estek az amerikai olajvállalatok részvényei. Ugyanehhez a vonulathoz tartozik, hogy csökkent az

angol font árfolyama — minthogy a brit pénzt a piac „olajvafutaként” is jegyzi. Hasonló fűtet az arany árnak unciánkénti több mint 5 dolláros csökkenése. Ezt száll magyarázzák, hogy az egyébként jelentős aranyvásárló OPEC-országok első sorban devizabevételeik szinten tartására kénytelenek összpontosítani erőiket, így nem jelentkezik vevőként a nemesfém piacon.

Az első tünetek természetesen nem elégségesek ahhoz, hogy megbízhatóan fel lehessen rajzolni az olajpiac várható alakulását. Az általános tendencia mindenképpen az OPEC termelésének növekedése felé mutat (legalább napi 18 millió hordó) és ezzel párhuzamosan a kartell kvótaszabályainak még anarchikusabb kezelésére. A kartell bizonytalanságával magyarázzák azt a döntést, hogy a soron következő, 1986. június 25-én esedékes rendes tanácskozás előtt nem tartanak rendkívüli értekezletet, tehát bizonyos értelemben „szüneteltek” a kartell ellenőrző és korlátozó tevékenységét, fél esztendőre „odadobván a gyeplőt” a piacnak.

NÉZŐPONT

OLASZORSZÁG

százalékkal emelkedett, a növekedési ráta nagyobb lehetett volna, ha nem fekezi a gyakorlati fellépő energiahiány.

A fő gondot a jelentős külkereskedelemben alakulásában látja. Az éves kivitel (2,4 milliárd dollár) 7,3 százalékkal alacsonyabb volt az egy évvel korábbinál, elsősorban azért, mert a fő export-

Hamburger négy keréken

Újabb állomásához érkezett az amerikai gyorsétkeztető hálózatok öldöklő harca a piaci részesedés növeléséért mind az Egyesült Államokban, mind pedig külföldön. Az „örök második”, a *Burger King* cég bejelentette, hogy megkezdi a hamburgerek, sült krumplok, almatorták és az üdítők vendéglővé átalakított autóbuszokból való árusítását. Ezen túl a hamburger megy a fogyasztóhoz, s nem fordítva, ahogy ez idáig volt.

Az Egyesült Államokban hatalmas üzletet jelent a gyorsétkeztetés: statisztikák szerint minden amerikai állampolgár hetente legalább kétszer megfordul valamelyik gyorsétkeztető hálózat büféjében, s ott alkalmanként legalább 2–3 dollárt költ el. Különösen a fiatalok körében népszerűek a hálózatok, s nem véletlen, hogy az iskoláskorúakat az USA-ban „hamburger”-generációnak nevezik, hiszen hétközben a tinédzserek jószereivel csak hamburgert és sült krumplit fogyasztanak. A gyorsétkeztetés meghódította az egész világot, s a legnagyobb amerikai büféhálózatok ma már a világ legtöbb országában képviselik magukat. A választék mindenhol ugyanaz, csakúgy, mint a minőség, a csomagolás, az éttermek berendezése és a konyhafelszerelés. A vásárló biztos lehet abban, hogy ugyanazt

kapja választékban és csomagolásban a McDonalds' Las Vegas-i, vagy hamburgi „lerakóban”.

Az USA és egyben a világ első számú gyorsétkeztető hálózata a *McDonald's*, amely belföldön és külföldön összesen 9 ezer étteremmel rendelkezik. A második helyen áll a *Burger King*, amely világszer-

te 4600 büfével rendelkezik. A harmadik legnagyobb hálózat az ugyancsak amerikai *Wendy's* amely 3500 büfét üzemeltet. (Érdemes megjegyezni, hogy mind az Egyesült Államokban, mind Nyugat-Európában gombamódra szaporodnak a gyorsétkeztető hálózatok. A hagyományos hamburgeren kívül újabb kínai ételeket, halfé-

leségeket és csirkekészítményeket kínálnak helybeni fogyasztásra, valamint elvitelre.) A *Burger King* azonban nem hajlandó tudomásul venni, hogy örökké a *McDonald's* mögött kell kullognia, ezért elhatározta, hogy eladásait mozgó büfék „bevetésével” fokozza. Az évi 4 milliárd dollár forgalmat lebonyolító multinacionális vállalat marketingszakemberei rájöttek, hogy még igen sok a kiaknázatlan értékesítési lehetőség, hiszen a büféket eddig csak a forgalmasabb helyekre telepítették.

Viszont nagy kereslet mutatkozik a gyorsétkeztetés „áldásai” iránt a kórházakban, a strandokon, a hadseregnél, az egyetemi kollégiumokban, a forgalmas országút-kereszteződéseknel, az állatkertekben, a kaszinókban, a repülőtereken és a népszerű kirándulóhelyeken. Eddig ezek a területek feltáratlanok voltak a gyorsétkeztetés számára. Hagományos éttermek, bisztrók és bódék ugyan minden „emberlakta” helyen működnek, de a fogyasztók szívesen veszik, ha a megszokott „márka” hához jön.

Egyelőre kísérleti jelleggel 20 autóbusz-gyorsbüfét állított csatorba a *Burger King*. A próbajáratokra az Ohio állambeli Columbusban, valamint Dél-Kaliforniában került sor. Az első eredmények értékelése teljes sikert hozott. Egy-egy

mozgó étterem napi 3 ezer dolláros bevételt hozott, nagyjából annyit, mint a helyhez kötött büfék. Nagy különbség mutatkozik azonban a beruházási költségekben, hiszen míg egy hagyományos gyorsbüfé létesítése 850 ezer dollárba kerül, a négykerékű étterem mindössze 110 ezer dollár befektetést igényel.

A *Burger King Express* nevű gyorsétterem-cirkálók addig naponta átlagosan ezer embert szolgáltak ki. Az igazán nagy üzletet azonban a hadsereg jelenti, elsősorban a külföldön állomásozó amerikai csapatok. Ügyes marketingpolitikával a *Burger King* ezt a fogyasztói réteget vette célba terjeszkedési stratégiája során. Ugyancsak kísérleti jelleggel hamarosan 10 gyorsétterem kezd meg működését a Dél-Koreában, az Okinawán, valamint a Nyugat-Berlinben állomásozó amerikai csapatoknál. A buszok már a helyszínen vannak, az alapanyag-utánpótlást repülőgéppel biztosítják.

Nem kétséges, hogy a *Burger King* az újítás révén extra-profitához jut, mindaddig, amíg a vetélytársak nem (auto)mobilizálják magukat. Ráadásul javulnak a cég gazdaságossági mutatói is, hiszen egységnyi beruházásra nagyobb bevétel jut majd.

A *McDonald's*, valamint a *Wendy's* egyelőre nem szándékozik követni a *Burger King*

példáját, s a két cég képviselői szerint megmaradnak a hagyományos gyorséttermek mellett. Azonban minden bizonnyal rövid idő múlva az ő buszaik is megjelennek a „fehér folton”, mert a hamburger házhozvitele az első jelek szerint jó üzletnek ígérkezik. Amikor a *McDonald's* például bizonyos értéken felüli vásárlás esetén a gyerekeket kisebb játékokkal ajándékozta meg, a *Burger King* is hamarosan bevezette a gyerekcsábító léggömböt, kisautókat, papírkoronák osztogatását. Ugyanez vonatkozik a televíziós hirdetésekre is: bármelyik hálózat hirdetési kampányba kezd, a többiek néhány napon belül ugyancsak hallatják, illetve láttatják magukat a képernyőn.

Az eladási statisztikák tanúsága szerint az Egyesült Államokban — és újabb szerte a világon — gyorsétkeztető hálózatok szinte korlátlan piaccal számolhatnak, hiszen a hétköznapon az emberek mind kevesebb időt fordítanak étkezésre, s a vendéglőbe járás inkább a hét végére marad. A patinás, nagy hálózatok nyomába azonban csak olyan gyorséttermi láncok szegődhetnek sikerrel, amelyek valami újdonságot, nemzeti jellegű ételeket kínálnak fogyasztóiknak, mert a hamburgerpiac már előbb-utóbb telítődik.

Gara Szabolcs

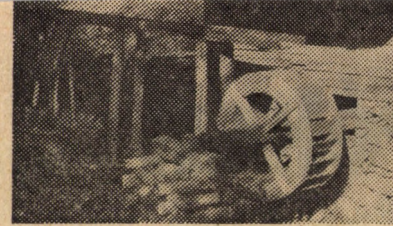
Lehet, hogy ez a jövő? Az iparcikkek levélbeni, telefonos vagy komputer révén történő rendelése — hához szállítással — mindenesetre már gyakorlat a világ nagy részén

tőberében született meg a döntés, hogy a Kárpátalja népi emlékeit megőrző skanzen létre kell hozni. A *Kárpáti Kiadó* 1981-ben megjelent, magyar és szlovák nyelvű rezümével is kiegészített kiállítási kalauzát idézve, öt évvel később „a múzeum — mely Ukrajna első skanzenjei közt említhető — 1970. július 27-én, Kárpátontúl Szovjet-Ukrajnával való újragyesülésének 25. évfordulója alkalmából” megnyílt.

Parasztportákat látunk a kis, egytűcs falura emlékeztető múzeumban, kovácműhelyt, vízimalmot, kallómalmot, posztványolót, templomot — három és fél hektáros területen. Mindegyik építményben az eredeti berendezési tárgyak.

A pravoszláv templom egyetlen szög nélkül, kizárólag fából épült, 1777-ben. A barokkos faépület közelében a kocsmá. „Egyetlen XIX. század végi — XX. század eleji kárpátontúli faluból sem hiányzott a kocsmá — írja a kiállítási kalauz. — A könyörtelen kizsákmányolástól elkeseredett szegényparaszt itt ölte italba bánatát, és nehéz, verítékes munkával keresett garasai itt vándoroltak át a kocsmáros zsebébe.” A kocsmái „energiahordozókkal” szemben azonban az egykori műszaki létesítményeket a — hegyekből lezúduló — víz ereje működtette. A malmokon kívül víz hajtotta például a posztványolókat is...

Harangokat is látok. Egymás mellé helyezve csillognak a lábam előtt. Az első harang oldalán nagy repedés. A „seb” szélei kormosak. A senkit, semmit nem kímélő háború? Vagy csak tűz? Akár ez, akár amaz, még eleven idők emlékét őrzi e harang, mert hatvan évvel ezelőtt, 1925-ben „Isten dicsőségé-

re be lehet zárni, mint ma, egy tengeralattjárót... A várszerű lakóház belső udvarára pedig szép számú állat férhetet. A szegény huculnak nemigen lehettek vagyonszerzési bajai. Szép nagy ajtót nyitott a világba. Ablakokat azonban már kisebeket, mert az ilyesmiért akkoriban kíméletlenül szedték az adót.

A viski parasztház a kárpátaljai magyarok múlt század végi népi építészeti emléke: „A magas kőalpra épült parasztház falait bárdolt tölgyfából ácsolták. A homlokzati és az udvari fal hosszában faragott tartóoszlopos tornác húzódik. A ház valamennyi lakóhelyiségébe és a pitvarba is faragással díszített külön ajtó vezet. A hálószoba és a kisháló enteriőrjén jól megfigyelhető a szomszédos magyarországi kerületek és a helyi ukrán lakosság anyagi kultúrájának hatása.”

A területi pártbizottság ideológiai titkára, *Nyikolaj Nyikolajevics Szemenyuk* beszélgetésünk során elmondta, hogy Kárpátalja lakosságának több mint fele ért és beszél magyarul. Ő maga például Nagybockón (*Veliki Bocskov*) született, édesapja — aki 82 évesen halt meg az idén — a két háború közt még a CSKP tagja volt. Ny. Ny. Szemenyuk 1973-ban került az ungvári területi pártbizottságra, szervezési osztályvezetőnek. 1975 óta titkár. Mielőtt Ungvárra került Bereg-

hogy a lakosokat, a jobbágyait átkeresztelte. A több nemzeti-szerű területeken emiatt is találkozhatunk teljesen magyar nevű szlovákkal, román nevű magyarokkal vagy éppen szerb nevű szlovákkal... Mások valaki maga dönt hovatarozása felől.

Munkácson, amikor a Rákóczi-palota egyik zugában egy *Bródy* nevű képzőművész műtermébe léptem, azt hittem, hogy a nagyszöllősi születésű festő és faszobrász magyar. De *Ivan Vasziljevics Bródy* mosolygva háritotta el a feltételezést.

— Mindenki ezt hiszi rólam — mondta oroszul. — De nem. Én ukrán vagyok. Egy kicsit azért tudok magyarul is, de sajnos keveset. Önöknél tanultam meg. Tizenháromszor jártam Budapesten, kétszer hivatalosan. Rokonaim is élnek a magyar fővárosban. Legutóbb 1984 nyarán voltam Magyarországon. Nagyatádon, a faszobrászok találkozóján vettem részt.

A Rákóczi-palota többi részét is képzőművészek uralják, még stúdió is dolgozik az épületben. Az előcsarnokban pedig egy *Munkácsy Mihály*-emlékmű makettje várakozik. 1910

utának a kolhoz gépei, részt vesznek az ünneplésben az iskolások, a falu népe. Karácsonykor a tél ünnepét rendezük meg, s az új szokás szerint őrizzük a holtak emlékét. Halottak napi gyertyagyújtással, koszorúzással a hősi halottak, a kommunisták sírjánál, az első szovjet hatalmi szervek képviselőinek sírjánál, az első kolhozelnökök, az első kolhoztagok sírjánál. Nagyon emocionális ünnepélyek.

Lassan véget ér a skanzeni séta. A síkvidéki és hegyaljai területekről összegyűjtött épületek legtanulságosabb jellegzetességei a hasonlóságok voltak. Mindegyik épület megőrizte a maga nemzeti sajátosságait, de mindegyiken fölfedezhettük azokat az egyezéseket, amelyek a nép építészeteinek sok-sok évszázados jó kapcsolataira, egymás megbecsülésére mutatnak.

Maga mögött hagyva a szabadtéri múzeumot, a kiránduló természetesen betér a tizenötödik századi ungvári várba is. Hosszú évek óta szorgos kezek végzik az alapos tatarozást. A várudvaron, a fák alatt egy-egy szép szobor csillan fel. Főhelyen Herkules áll, 1842-től.

— Összefügg Herkulesfürdővel ez a szobor — irányít egy fehérköpenyes várbeli asszony. — Errefelé is nagyon sok a forrás.

Közben felfedezem, hogy a sárkány harmadik feje hiányzik.

— Legalább kevesebbel kell küzdenie szegény Herkulesnek — nevet.

Mi meg egy kis napos helyet keresünk, leülünk, s hogy fel-frissüljünk valamennyire, föl-vágjuk az egyik gránátalmát.

ZELEI MIKLÓS
(A szerző felvételei)

es ezt, mint a rudugrok használta. Lendületből óriási ugrásokkal haladt előre, és ebben könnyű léce sem gátolta. Mások két bottal próbálkoznak, de azokat összefogják, és az így megerősített támasztékot használják fel az előbb-rejtetésre, mint a velencei

es *Suonen Carbon* néven hozta forgalomba újdonságát. A Vöklis igazgatója az új típusú futólécek arányát jelenleg forgalmának egyharmadára becsüli, míg a Fischer kereskedelmi vezetője ötven százalékról beszél, hozzátéve, hogy a várható keresletet tekintve még ez is kevés.

Kisgalériák kismesterei

Manapság egymást érik a kiállítások. A napi kritika — valljuk be őszintén — csak a jéghegy csúcsát képes láttatni akkor, amikor a legfontosabb események, legjelentősebb mesterek szereplését regisztrálja. és közben teljesen nyomtalanul váltják egymást — akár a főváros szívében is — a kisgalériákban a kismesterek. Most például a *Tanács körúton, a Mednyánszky-teremben, Gy. Apró Margit* kamaratárlata látható.

Való igaz, még művészeti lexikonunkban is hiába keressük, pedig — már csak előrehaladott kora miatt is — régen bekerülhetett volna. És a kurtaleporelló-életrajz szerint is megérdemelné, mert nem hiába volt mestere egykor *Rudnay* a főiskolán, majd a követendő példaképe is, *Csók István*, valóban a legapróbb részletekig elsajátította a szakmát, „a kisujjában van a mesterségbeli tudás”. Csak éppen beérte líraian realista tájképek

— ezerágú fakoronák, hazai és külföldi folyópartok, mediterrán tengeröblök halkszavú, valószínűleg megőrkítésével. Még eszközei is a lehető legszerűnyebbek, legegyszerűbbek: fekete-fehér vagy színes ceruza — a helyszíni vázlatok gyors, praktikus technikája — és csak kivéve, ritkán akvarell. De minden becsülettel, mértéktartással, ízléssel megoldva, szinte akadémikus önfegyelmével és puritánsággal. Semmi kacintgatás a közönség felé, semmi engedmény az olcsó siker kedvéért. Mégis kedveli a nézősegreg!

A színikritikában megvan a maga megérdemelt helye a sikerült karakterszerepnek, kabinetfigurának — egyszóval annak az epizodistának, aki nélkül nincs főszerep és nincs színház. Szóljon hát most ez a rövidke tárlatkronika — mintegy a vendégkönyv lapszéli jegyzeteként — a kismesterek becsületének „rehabilitálásáról”.

(w. i.)

Az „igen”-ipar

Emeletes torták, zúgó harangok, méltóságteljes fekete „cirkálók”, ruhaköltemények — esküvő amerikai módra. Ezek a kellékek jellemzik a legtöbb esküvőt az Egyesült Államokban, még akkor is, ha szegényebb pár fogad egymásnak örök hűséget, hiszen a nagy eseményen mind a menyasszony, mind a vőlegény családjának illik magáért „kitenni”. S ami esetleg megerőltető anyagi gond a szülőknek, az nagy biznissz az esküvő-iparágnak.

A statisztikák tanúsága szerint az Egyesült Államokban évente 2,5 millióan lépnek frigyre, s az esküvői szertartásra, valamint a lakberendezésre fordított kiadások összege eléri a 23 milliárd dollárt. (Összehasonlításképp: hazánk és az USA egymással lebonyolított külkereskedelmi forgalma tavaly 450 millió dollár körül alakult.) Az esküvő-iparág virágkorát éli az óceán túlsó partján, az elmúlt 10 esztendő során 40 százalékkal többet fordítottak a házasulandók ilyen célokra. Ebben a növekedésben nem elsősorban az infláció játszotta a vezető szerepet, hanem az igények és a lehetőségek bővülése.

Egy átlagos esküvői ceremónia számlája az Egyesült Államokban 6350 dollár. Ebből az összegből — ugyancsak a statisztikák szürke átlaga szerint — 2300 dollárba kerül az esküvőt követő fogadás, a gyűrűkre 808, a fényképekre 470, a zenei aláfestésre 369, a menyasszonyi ruhára 345, a virágokra 324 dollárt költenek. A vőlegény alkalmi ruhájának bérleti díja 282 dollár, a meghívók

nyomtatásáért pedig 200 dollárt fizetnek. A sok egyéb kiadás mellett mindössze 58 dollárt tesz ki a hagyományos fekete autó bérleti díja.

Érdekesen oszlik meg az évi 23 milliárd dolláros esküvő és „környéke” számla is. Országosan 1,1 milliárd dollárt költenek gyűrűre, a nászutak összesített számlája 2,7 milliárd. Magára az esküvőre és az azt követő fogadásra az amerikaiak évente 7,1 milliárd dollárt fordítanak. A legnagyobb tételt — és a legnagyobb üzletet — az ifjú házaspár otthonának berendezése jelenti: tavaly bútorokra és berendezésekre az újonnan házasultak 12,1 milliárd dollárt fordítottak.

Az átlagszámok természetesen igen nagy szóródást takarnak, hiszen egy egész iparág áll ugrásra készen, hogy minél többet kihúzzon a leendő ifjú párok — és szüleik — zsebéből. A New York-i patinás Plaza szálló például 15 ezer dollárért bocsátja az ünneplők rendelkezésére bárzongoristáját 4 órára. Nem ritka a 30 ezer dollár

ros esküvői ruhakínálat sem, rendelhető menyasszonyi csokor 12 ezer dollárért is. A hagyományos torták ára „emeletenként” változik, egy-egy jobb helyen egy tortakölteményért 5 ezer dollárt is elkérnek. A sort még hosszasan lehet folytatni, hiszen az amerikai esküvő-iparág ötletből kifogyhatatlan — a szolgáltatások árát a kereslet fizetőképessége és előkelősége szabja meg.

A legjobb üzletnek kétségtelenül az újházások lakásának berendezése ígérkezik. Az összes amerikai háztartásoknak az új családi fészkek mindössze 3 százalékat teszik ki, de egy felmérés tanúsága szerint 1984-ben ezek vásárolták meg az országban eladott evőeszközök 48, a porcelán 49 és a kristályáruk 41 százalékat. Ugyancsak ezek a háztartások vásárolják meg az egy évben eladott turmixgépek 25, valamint a fagylaltgyártó masinák 22 százalékát. Az Egyesült Államokban évente 20 milliárd dollárért forgalmaznak bútorot, ennek az összegnek a 10 százaléka az ifjú házaspár kasszájából származik.

Az új párok 1984-ben 324 millió dollárért vásároltak konyhai aprócikkeit, ez az összeg kétszerese volt az öt évvel azelőttinek.

A marketing szakemberek a költségek bővülését azzal is magyarázzák, hogy újabban az Egyesült Államokban a házasulandók átlagéletkora nőtt, s ezzel egyenes arányban anyagi lehetőségeik is növekednek. Napjainkban az USA-ban a menyasszonyok átlagéletkora 24, a vőlegényeké pedig 26 esztendő. (1974-ben 21, illetve 23 év volt az átlagos életkor.) De jelentős összegeket költenek az esküvői ceremóniára, valamint az új élet berendezési tárgyaira a 30–40 éves korokban házasodók, illetve az újránházasulók is.

Az esküvőknek, illetve az esküvőkkel kapcsolatos pénzköltésnek külön szakirodalma van az Egyesült Államokban, ami önmaga is nagy üzletet jelent az íróknak és a kiadóvállalatoknak. A Modern Bride (Modern Menyasszony) című folyóirat például havonta 624 oldalon jelenik meg, s ebből mintegy ötszáz oldal a hirdetés. De

külön lapjuk van a vőlegényeknek, valamint a leendő anyósoknak és apósoknak is...

A házasság-biznissz igyekszik fenntartani az érdeklődést egyre bővülő szolgáltatásai iránt: az év folyamán számtalan kiállítás rendeznek az ország minden részén, ahol bemutatják a rendelhető cirádás meghívókat, a ruhacsodákat, a nászfelhérmű kínálatot, s természetesen a bútorokat, fürdőszobai berendezéseket is. A leendő házaspár ingyen pezsgőt és lakberendezési mintákat kapnak, a házassági tanácsadó cégek pedig nagy árengedménnyel kínálják „mindenható” szolgáltatásaikat.

S a jelek arra utalnak, hogy a pompás esküvők iránti kereslet egyre növekedik, s a legtöbb ember anyagi erején felül költ saját, vagy gyermekei házasságára. Egy-egy amerikai család az esküvő előtt nagy összegű kölcsönöket vesz fel, vagy a szolgáltatások egy jelentős részét hitelre veszi igénybe. A fényes napok elmúltával aztán megkezdődik a kamattal jócskán megterhelt hitelek és kölcsönök visszafizetése.

Az esküvőket „fővállalkozásban” szervező vállalatok részére gyakorlatilag nincsen lehetetlen, minden — pénzzel megvehető — kívánságot teljesíteni tudnak. Az egyik amerikai folyóirat szerint manapság az amerikai esküvőket követő fogadáson, vagy vacsorán két luxuscikk bukkant fel. Az egyik a Buccellati étkezéslet, amelyből a hagyományos villák, kanalak, kések ára terítékenként 650 dollár, a másik pedig a herendi porcelán tányérszettek, amely terítékenként 144,50 dollárba kerül.

Az amerikai házasságok — és válások — száma évről évre növekszik, a házasság-iparágak egyelőre tehát nem kell dekonjunktúrától tartania. Sőt üzletmenetének alakulását nem kis mértékben önmaga szabja meg, hiszen rajta múlik nagy részben, milyen kínálatot szolgál fel „csalinnak” az ifjú pároknak. Mert a házasságra lépők többsége ennél az első kiadásnál nem a takarékoságot, hanem a költséges tartást tartja szem előtt.

Látványos rekord: tömegesküvő az USA-ban

AZT MONDJÁK RÓLUNK

...és más kópéságok

Volt idő, amikor senkit nem érdekelt, miként gondolkodunk saját dolgainkról. Olykor olyanokat kérdeztek meg, akiknél előre tudni lehetett, mi lesz a válasz. De ez régen volt. Manapság túlnyomórészt kompetens személyiségek képviselik az országot a világsajtóban. Fekete János, a Nemzeti Bank elnökhelyettese már sok éve keresett interjúalany. Járatossága a nemzetközi bankügyletekben olyan elismert, hogy nem is csak a magyar gazdasági fejlődés kérdéseiben tekintik illetékesnek. Legutóbb azonban erről, a hazai gazdasági helyzetről kérdezték, s történt ez olyan időpontban, amikor itthon a nagyobb gazdasági tanácskozások csőd-tárgyalásokra emlékeztetnek.

A Frankfurter Allgemeine Zeitung idézi szavait: „Fekete János úgy véli, hogy javulás várható az év második felében”. És tovább: „Magyarország mai helyzete össze sem hasonlítható az 1982-es válsággal. Ma Magyarországnak nagy tartalékai vannak. A nyugati bankok a keleti államok többségét — talán Lengyelország és Jugoszlávia kivételével — ismét teljesen hitelképesnek tartják. Magyarország ma újra hiteleket akar felvenni, hiszen a kamatok csökkennek”. Ha az idézetek pontosak, s miért ne lennének, akkor valami fényt mutatkozik az alagút végében. Valóban? Jó lenne valami bővebbet hallani erről. És persze a hazai sajtóban.

A Der Spiegel című nyugatnémet hetilap a magyar—nyugatnémet vegyes vállalkozások biztató tapasztalatait vette szemügyre, s úgy látta, hogy a kötvénypiac „kapitalizmusból kölcsönzött intézmény”, a tervgazdálkodás „kapitalista elemekkel tűzdelt”, és így tovább. A takarékpénztár, a biztosító és a sarki gebines dohánypolt ez alkalommal kimaradt a felsorolásból. Mindemellett a Der Spiegelnek jók a ta-

iránta az érdeklődés külföldön, lassacskán el lehetne képzelni a bécsi Kärtnerstrasse, vagy a müncheni Városháza tájékán. A Skála kópéságai most már tényleg messzeföldön híresek.

„A tizenévesek butikjában villóznak a fények és harsog a rockzene. Divatosan öltözött fiatal nők túrkálnak citromzöld pulóverek között. A hatalmas hipermarket alagsorában a vevők bevásárlókocsit tologatva járkálnak az árukkal megrakott polcok között. Van itt minden: egzotikumnak kínai licsi konzerv, svéd füstölt hering és osztrák csiga; 21 féle gyümölcsle, de nem hiányzik a választékból a liszt, a cukor vagy a többi létszükségleti cikk sem. A szépségszalokban nők üldögélnek a hajszárítók alatt; a műszaki cikkek osztályán az eladók Grundig televíziókészülékeket és Commodore—64 személyi számítógépeket árúsítanak”. Ezek az élvezettel megírt sorok a budai Skáláról a Time című amerikai hetilapban jelentek meg. Az amerikaiak, úgy látszik, Budapesten is a szupermarketekben érzik jól magukat. A Time szerzői a Skála sikereinek kulcsát abban látják, hogy Demján Sándor vezérigazgató „ügyesen alkalmazza a nyugati üzleti módszereket”, de megjegyzik: a vezérigazgató szerint ezekben a módszerekben Lenin sem találna kivétnevalót. „Talán nem véletlen, hogy Demján könyvszekrényén, szembetűnő helyen egy Lenin-szobor látható”. Bizony, ilyen véletlenek nincsenek.

Nemrégiben az AFP francia hírszolgálati iroda közölt részletes beszámolót a budapesti menedzser-iskoláról, amelyre — mint a Skálában elmondták —, az idén 1500 jelentkező közül 15 férfit és 4 nőt vettek fel, akik irányítási, piackutatási és tárgyalási módszereket ismertető előadásokon vesznek majd részt, nyelveket tanulnak. „A vállalatvezetők átadják nekik tapasztalataikat, a beosztásukból eltávolított igazgatók

sói Szerződés csapatai tabutémát jelentenek”, s szintén erre vall, hogy mint egy „fügetlen” budapesti „kiadó” az amerikai újságírónak elmondja, országunkban minden kiadói tevékenység állami ellenőrzés alá tartozik.

D. G.-ről van szó, akinek tevékenysége „a magyarországi szociális és politikai problémákra — a szegénységre, az egyenlőtlenségre és az alkoholizmusra, valamint a szovjet tömb más országain belüli ellentmondások fejleményekre összpontosul”. Az amerikai lap közli D. G. teljes nevét, mi tartózkodunk ettől, mert az illető elvből nem publikál a magyar sajtóban, tehát rossz néven vehetné nevének megjelenését is. Az idézett cikkben panaszkozik, hogy az utóbbi időben többször átkutatták a lakását, elkobozták írásait, pénzbírsággal sújtották. „A hatóságok nem akarnak bebörtönözni, csak zaklatni akarnak, meg akarják keseríteni az életemet” — panaszoja.

Hát, hogy ki kinek az életét keseríti meg, azt nehéz megítélni, de az biztos, hogy ha D. G. beérné ezekkel a panaszokkal, talán több együttérzésre számíthatna: a tollforgató ember rendszerint abban a meggyőződésben ír, hogy az olvasó, a nemzet, a nép javát szolgálja. És minden körülmények között jogot formál a megértésre és a nyilvánosságra. Csakhogy D. G. nem azért nem publikálja írásait, mert ebben valaki megakadályozza. „Közvétehetően cikkeiket a hivatalos sajtóban?” — kérdezte tőle az amerikai tudósító. A válasz: „Valószínűleg. De elvből megtagadom az engedélykérést. Természet adta jogom, hogy azt adjam közre, amit akarok”.

Bizonyos, hogy itt valami nincs rendjén. Magyarországon semmiféle engedély nem kell ahhoz, hogy valaki közreadja cikkeit, újságban, folyóiratban megjelenjék. Az elv tehát erre nem vonatkozhat. Csak arra vonatkozhat, hogy „ezek-

Egyedül nem megy?

A mexikói világbajnokság bebizonyította, hogy nem elég egyetlen bíró a futballpályán. A Szovjetunió—Belgium mérkőzésen legalább két lesgölt adtak meg, míg máskor a felső lécről lepattanó labda helyzetét ítélte meg a távolban álló bíró rosszul. Mindenütt persze a fekete ruhás „főszereplő” sem lehet ott, sőt, gyakran még a tévékamerák sem tudják követni a manapság oly hullámzó játék menetét. Pedig a sípszón sok múlik, gyakran az egész játék kimenetele.

De nemcsak a gyors kontratámadások és előrevelések teszik lehetetlenné a korrekt döntést, hanem a rengeteg taktikai — vagy mondjuk inkább: sunyi — szabálytalanság. Amíg a bíró a labdát (a partjelző a lest) figyeli, háta mögött a játékosok marják egymást.

A megoldás, amit most a szakemberek javasolnak: egy másik bíró beállítása. A röplabdamerkőzéseken is két bíró működik közre, érvelnek, pedig a játéktér csak 18×9 méteres. Ezzel szemben a focit 105×75 méteren üzik.

Mivel nyert Boris?

Jobbjában a „Winner”, baljában a „Boris-Becker-Super”. A képen Günther Adam látható, amint azokat a teniszütőket tartja a kezében, amivel a nyugatnémetek szuperasztárja tavaly, illetve az idén a Wimbledon-i bajnokságot megnyerte. A 46 éves mérnök tíz évvel ezelőtt hozott forgalomba úgynevezett középfejű műanyag ütőket, s legújabb találmánya a szabályozható ütő. Ez, a nyél végén (a képen a jobb alsó sarokban látható) egy csavarral érhető el, amelyvel a meccs közben a játékos az ütő hosszán maximum két centimétert állíthat. Ettől lesz az ütő súlyosabb vagy könnyebb. Adam, mint a Puma cég alkalmazottja, felelős azért, hogy Becker mindig a legjobbat kapja. A fiatal sztár jelenleg 50:50-es grafit—üvegszál ütővel játszik, melynek hossza 688 milliméter. Az ütőfelület méretei: 234 milliméter széles, 319 milliméter hosszú. És jöllehet a Bum-bum Borisnak becézett nyugatnémet fiú több száz kilós erővel adogat, az ütő súlya csupán 355 gramm.

SZTÁROK ÉS SZTORIK

Összeállította: Nonn V. György

Bicajjal a kampányba

Arizona állam kormányzója eredeti módon készül az 1988-as választási kampányra. Biciklire pattant, és bekerekelt a távoli Iowa államban. Összesen 207 mérföldet nyomott le

Éles kritika

Harare, New York,
február 1.

A Dél-afrikai Fejlesztési Koordináló Konferencia (SADCC), a Dél-afrikai Köztársasággal szomszédos kilenc afrikai országot tömörítő gazdasági szervezet ezévi értekezlete tegnap élesen elítélte, hogy az amerikai kormányzat Washingtonban fogadta Jonas Sawimbit, az angolai UNITA ellenforradalmi fegyveres szervezet vezetőjét.

A pápa Indiában

Új-Delhi, február 1.

II. János Pál pápa tegnap tiznapos látogatásra Indiába érkezett. Zail Singh államfő meghívására. Személyében először tesz állami látogatást a hindu többségű országban a római katolikus egyház feje.

A katolicizmus a XVI. század közepe táján terjedt el Indiában: ma a hívők számát tizenegymillióra becsülik. A népesség mintegy két százaléka katolikus vallású.

II. János Pál személyi biztonságára rendkívüli intézkedéseket fogantatosítottak. Látogatása ellen több fanatikus hindu szervezet tiltakozott.

ÖSZINTE ELKÖTELEZETTSÉG

Kínai lap a béke évéről

Peking, február 1.

Az a tény, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete 1986-ot a nemzetközi béke évének nyilvánította, annak felismerését tükrözi, hogy a világ népei fokozott mértékben aggódnak a feszültség növekedése miatt és

határozottan állásfoglalnak a béke megőrzéséért

— írja mai kommentárjában a *China Daily*.

A lap hangsúlyozza, hogy Kína öszintén elkötelezte magát a béke mellett. Az ország felszabadulását megelőző évszázadban a kínai nép teirhatatlan szenvedéseken ment keresztül az imperialista hatalmak agresszív háborúi következtében, s jöhet, az utóbbi csaknem negyven évben Kína minden területén

OSZTRÁK-MAGYAR EGYESÜLET

Tisztújító közgyűlés

Bécs, február 1.

Vezető osztrák politikusok állnak az Osztrák-Magyar Egyesület élén. A 35 éve működő egyesület tegnap este tartotta tisztújító közgyűlését a bécsi Collegium Hungaricumban, az osztrák politikai, gazdasági és kulturális élet sok jeles képviselőjének jelenlétében. Nádor György, a Nemzetközi Kulturális Intézet főigazgatója köszöntötte a tanácskozást, majd Fritz Weber professzor számolt be az egyesület munkájáról, az elmúlt évek több száz sikeres rendezvényéről.

A tagság ezután egyhangúlag új vezetőséget választott, amelyben — ezúttal először — mindhárom osztrák parlamenti párt képviselői is helyet foglalnak.

Az OME új elnöke Fritz Marsch, az Osztrák Szocialista Párt központi titkára, két alelnöke Erhard Busek, Bécs alpolgármestere, az Osztrák Néppárt ismert politikusa és Helene Partik-Pablé, az Osztrák Szabadságpárt vezetőségének tagja. Weber professzor

ügyvezető alelnöki megbízatást kapott. Megválasztották az egyesület díszelnökségét is, amelynek tagja Fred Sinowatz kancellár és egy sor más vezető osztrák személyiség.

Az új vezetőséget Nagy János bécsi magyar nagykövet köszöntötte, méltatva az OME több évtizedes, sikeres tevékenységét a két nép közeledésért, mai kölcsönösen példásan jónak ítélt viszonyáért, sokrétű együttműködéséért. A nagykövet a Magyar Népköztársaság aranykoszorúval díszített Csillagrendje kitüntetését nyújtotta át Peter Haeselernek, aki az OME elnökeként hosszú éveken át fáradozott a közös ügyért, s akit most a díszelnökség elnöki tisztségével bíztak meg.

Fritz Marsch a megbízatásért köszönetet mondva

örömet fejezte ki, hogy a két különböző társadalmi rendszerű ország viszonya az élet minden területén, a politikától a gazdasáig és a kultúráig kitünően fejlődik.

Méltatta Magyarországot a budapesti kulturális fórum megrendezésében, rámutatva: mindkét ország a gyakorlati együttműködés példáját adva készül az ideai, bécsi európai biztonsági konferenciára. A közgyűlés feladatát jelezte meg, hogy az OME tevékenységét mind szélesebb körben terjesszék ki egész Ausztriára. A cél, hogy valamennyi tartományban alakuljanak helyi szervezetek. A tanácskozáson a Vastájos együttműködés adott nagy sikert. A tanácskozáson a Vastájos együttműködés adott nagy sikert. A tanácskozáson a Vastájos együttműködés adott nagy sikert.

Felvonták a narancssárga khalisztánt

Puccs az Aranytemplomban

Bontják a szikhek amritsári Aranytemplomának legféltettebb szentélyét, az Akal Taktot: a falakon kalapácsok csattannak, a kupola aranybevonatú rézlemezei köteleken ereszkednek alá. Önmagában véve az, hogy mi történik a templomban, a szikh vallás belső ügye is lehetne. Csak hogy az önkéntes közművesek a harcias szikh párt vezetése pandzsábi állam kormányát viselik a derekukon, és a megcsontított tetőn a „független” szikh állam, Khalisztán zászlaját lengeti a szél az indiai Pandzsáb szívében.

Az Akal Takt a templomgyűttes megostromlásakor, 1984 júniusában súlyosan megrongálódott. (Az új-delhi kormány erői azért indítottak támadást az Aranytemplom ellen, mert ott volt a szikh szélsőségek főhadiszállása.) A központi kormányzat drága pénzen helyreállította a szentélyt — a szikhek templomainak ügyeit intéző legfőbb bizottság azonban a gesztust nem fogadta el a szikh vallás „tisztaságára és hagyományaira” hivatkozva.

A templomigazgatóság a hét elejére hirdette meg az újabb helyreállítási munkák megkezdését, ám két, szélsőséges eszméket tápláló szervezet bejelen-

Az alapító Avis visszatér

Avis. So easy.

Nagy meglepetést keltett a New York-i tőzsdén a hír: a világ második legnagyobb autókölcsönző vállalatának, az Avisnak az alapítója, a hetvenedik évéhez közeledő Warren Avis vissza akarja vásárolni 1947-ben alapított, s hét esztendővel később eladott cégét. Az újságírók a hír hallatán szinte megrohanták Avis előkelő otthonát a milliomosok utcájában, a Fifth Avenue-n. Az elegáns öregúr örömmel válaszolt a kérdésekre, s elhatározását a következőkkel indokolta: „Mi értelme van a reggeli felkelésnek, ha az embernek nem várnak izgalom? Volt cégem visszavásárlása viszont elég izgalommal fog járni.”

Ötlet a repülön

Tőzsdei szakemberek véleménye szerint Avisnak jó esélyei vannak cége visszavásárlására, hacsak valaki nem ajánl csillagászati összeget az autókölcsönző vállalatért, amely az elmúlt négy évtizedben meglehetősen kacskaingós utat járt be. Az Avis eladási ára egyébként 400 millió dollár körüli összeg, amelyet a vagyontól jól forgató alapítója minden valószínűség szerint letelez az asztalra.

Az Egyesült Államokban már a második világháború előtt is működtek autókölcsönzővel foglalkozó vállalatok és ügynökségek. (A legnagyobb autókölcsönző, a Hertz is 1940. előtt lépett

be az üzletágba.) Ezek a cégek azonban csak „városi” autókölcsönzővel foglalkoztak, s irodáik is az amerikai városok szívében voltak. Warren Avisnak 1945-ben egy repülőútja után nagy ötlete támadt.

Noha abban az időben a légiutasok száma és a légi forgalom összehasonlíthatatlanul alacsonyabb volt a mainál, a repülőterekre való ki- és bejutás eléggé kényelmetlen és költséges volt. Akinek nem volt saját autója, az kénytelen volt taxit fogadni — ha kapott. (A saját gépkocsiját viszont senki sem hagyta abban az időben szívesen a repülőterek környékén saját viszártérteig.) Avis úgy vélte, hogy nagy üzleti lehetőség rejlik a repülőterei autókölcsönzésben, hiszen ezt a piacot még senki sem fedezte fel.

Az elgondolást tett követte, 1947-ben 10 ezer dollár alaptőkével megalapította cégét. Rajta kívül senki nem bízott az üzlet életképességében, s nem jósoltak hosszú jövőt a vállalatnak. Avis azonban együttműködést keresett és talált a légitársaságokkal, amelyek saját hirdetéseik „melléktermékeként” reklámozták az új reptéri szolgáltatást is — ezzel is vonzóbbá téve a repülést.

Az Avis Rent-a-Car 1947-ben még csak Detroitban és Miamiában rendelkezett irodával, de néhány éven belül megjelent a többi amerikai reptéren is. Időközben megnyitottak a városi irodák is, az Avis tehát fel-

vette profiljába a „hagyományos” autókölcsönzési üzletágat is. Hét év elteltével, a Hertz után, a szakma második legnagyobb cége lett, s ezt a helyét ma is tartja. Miután a kezdeti lendület, Avis úr véleménye szerint, megtört, úgy döntött, hogy megváltik „gyermekétől”, s pénzt más üzletágban forgatja meg. 1954-ben a vállalat új gazdára talált: egy bostoni vállalkozó vásárolta meg 8 millió dollárért.

A Hertz új gazdája

Warren Avis viszont nem forgatta rosszul pénzt. Szállodákat, üzemekeket és ingatlanokat vásárolt, s mindig tudta, mikor kell ezektől megválni, s új befektetési lehetőségeket keresni. A vagyon egyre növekedett, s Avis az Egyesült Államok egyik leggazdagabb embere lett. Időközben az autókölcsönző cég többször cserélt tulajdonost, s megjelent a világ csaknem minden országában.

A bostoni pénzembertől az ITT távközlési konszern vásárolta meg, majd pedig a Norton Simon-vállalat tulajdonába került. Az út innen az Esmark, majd a Beatrice élelmiszeripari óriásvállalatokhoz vezetett. A chichigói székhelyű Beatrice konszern — amelyet épp a napokban vásároltak meg 6 milliárd dollár feletti összeggel — néhány hónappal ezelőtt úgy döntött, hogy több más, nem élelmiszeripari vállalatotól megszabadul. Így került átadólístára az Avis.

Az Avis autókölcsönző — amelynek tulajdonosai nem változtatták meg a márkáit patinásodott elnevezést — 26 százalékkal részesedik az amerikai autókölcsönző piacból. Mind beföldön, mind pedig külföldön örök második a Hertz mögött. A Hertzet egyébként nemrégiben adta el tulajdonosa, az RCA lemez cég a United Airlines légitársaságnak. A légitársaság 587 millió dollárt fizetett a korábbi tulajdonosnak.

Amióta az Avis átadólístára került, több amerikai nagyvállalat mutatott érdeklődést iránta. A „szimatolók” között található az American Airlines légitársaság is, amely állandó és öklökl versenyharcot folytat a Uniteddel. Ennek ellenére Avis úr esélyei kíválóak hajdanvolt vállalatának visszavásárlására. A multimilliomos készen áll a „ki ajánl többet” háború megvívására. A ringbe külföldről is beszállnak: a tőzsdei ügynökségek hírei szerint szép számmal jelentkeztek vevők az USA-n kívül Nyugat-Európából és a Közel-Keletről. A tulajdonosjelöltek előtt sem kétséges azonban, hogy a cég visszaszáll majd alapítójára, aki hajlandó minden követ megmozgatni és minden ésszerű anyagi áldozatot meghozni „hütlenségének” jóvátevése.

Fiatal feleség

A mindennap több órát lovagló és az öltözködésre sokat adó Warren Avis annyira biztos dolgában, hogy már terveket sző jövődi vállalata tevékenységének kibővítésére. Úgy tervezi, hogy az Avis bekapcsolódik majd különböző beruházások finanszírozásába, és ezzel betör a pénzügyvilágba. A rossz nyelvek szerint így akarja tovább fiatalítani vagyonát, amelynek első számú várományosa 30 év körüli második felesége... — asz —

Kodak kontra Purina

Elemek háborúja

A vásárlók jól járnak

A hordozható szórakoztató-elektronikai cikkek rohamos terjedésével világszerte ugrászerűen megnövekedett a kereslet a különböző méretű elemek, illetve telepek iránt. A hordozható rádiók, magnetofonok, lemezjátszók, az övre csatolható kismagnók (ismertebb nevükön Walkman-ek) népszerűsége kedvező konjunktúrát teremtett az elemgyártóknak. Ez az ágazat az évtized elején még súlyos válsággal küzdött, az elektronika „kiköltözése” az utcára azonban egycsapásra felvirágoztatta az üzletágat.

Tartós konjunktúra

A statisztikák tanúsága szerint a legtöbb elem az Egyesült Államokban talál gazdára, az amerikaiak évente kétféle dollárt költenek rádiók, magnetofonok és fényképezőgépek elektromos „táplálására”. Az elmúlt évtizedekben két nagyvállalat folytatott egymással versenyt a minél nagyobb piaci részesedésért. Az elsőként a Union Carbide cég szerezte meg, amely az Eveready és az Energizer néven forgalmazott típusokat gyártja. A Dart and Kraft az ugyancsak jól ismert Duracell márkát gyártja.

A piacutató intézetek felmérése és tanulmányai szerint az Egyesült Államokban az elemgyártók konjunktúrára számíthatnak. Az eladások évtizedünk hátralévő részében évi 7 százalékkal növekednek majd, a kilencvenes évek elején pedig a növekedés elérheti a 15 százalékos mértéket is. Ilyen piaci körülmények közepette nem meglepő, hogy újabb vállalat szállt szorítóra és üzent hadat a két vetélytársnak. Annál meglepőbb viszont, hogy az új versenytárs a filmgyártó és fényképezőgépek híres Eastman Kodak cég.

A Kodak bevételeinek több mint 90 százaléka filmek gyártásából és eladásából származik a fényképezőgépek és filmfelvétel aránya a forgalomban 10 százalékos sem képvisel. Ez utóbbi üzletág várhatóan hanyatlani fog az elkövetkező

években, hiszen a Kodak elvesztette a jogot a rögtönélő-hívó fényképezőgépek és filmek gyártására. (Ismeretes, hogy a Polaroid mintegy tíz évvel ezelőtt beperelte a Kodakot ezzel a váddal, hogy az illegálisan „lekoppintotta” a gyorsfényképezőgépet és az ahhoz szükséges filmalanyanyagot. A bíróság tavasszal arra kötelezte a Kodakot, hogy azonnal szüntesse be tevékenységét a rögtönélő-hívó ágazatban. A cég kénytelen volt visszavásárolni a korábbi évek során eladott több millió fényképezőgépet, hiszen a bírósági döntés értelmében a filmutánpótlást sem biztosíthatja.) Csak az Egyesült Államokban 200 ezer elárusítóhelyen forgalmazzák a Kodak filmjeit, s ezeknek az üzleteknek, áruházaknak, vegyesboltoknak és újságosstandoknak 90 százaléka elemet is árusít. Ez adta az ötletet az elembizniszbe való bekapcsolódásra a Kodak vezetőinek, akik a cég számára kedvezőtlen bírósági döntés után kénytelenek voltak új bevételi forrásokat után nézni.

Reklámkampány

A nyár elején a Kodak bejelentette, hogy hamarosan megkezdte a saját laboratóriumában kifejlesztett lítium elemek gyártását és árusítását. A versenytársak alkalin elemeket gyártanak, s a Kodak szerint a lítium töltésű batteriák élettartama ennek kétszerese. Ennek megfelelően a fogyasztói ár is magasabb, s az előzetes piaci felmérések szerint a vásárlók szívesen fizetnek többet az „erősebb” Kodak-elemekért. Akárcsak a jól ismert filmdobozok, az elemek színe is a jellegzetes Kodak-sárga lesz. A vállalat szakembereinek véleménye szerint a Kodak két-három éven belül 500 millió dollárral részesedik a piacból, vagyis részaránya rövid időn belül elérheti a 25 százalékot.

E célkitűzés teljesítésére a Kodak több millió dollárt felélesztő reklámkampányt indít.

totl, amelynek keretében az amerikai háztartások egy részének ingyen küldenek elemeket kipróbálásra. A vállalat esélyeit egyrészt javítja, másrészt viszont rontja, hogy a piac első számú sztárja, a Union Carbide elemgyártó részlege gazdát cserél. A vállalatot 1,4 milliárd dollárért vásárolja meg az anyacégtől az Egyesült Államok egyik vezető élelmiszeripari óriásvállalat számára egyelőre idegen tevékenység az elemgyártás, de valószínű, hogy csak tulajdonoscsereéről és nem átszervezéséről lesz szó. A Purinának nincs is oka, hogy megbolygassa a jól menő elemgyártó ágazatot.

Areséshez vezet

Szakértők véleménye szerint a Kodak „beszállásával” rövid időn belül értékesítési háború bontakozik ki az amerikai elemiparban, amely külföldre is átterjed majd, hiszen termelésének egy részét mindhárom vállalat exportálja. A Kodak márkanév az egész világon ismert s ez már helyzeti előnyt jelent a vállalat számára a külpiacokon, hiszen a másik két cég termékeit csak néhány tucat országban ismerik és forgalmazzák. Az Egyesült Államok piacán pedig a verseny kiéleződése valószínűleg áreséshez vezet az elemágazatban. A vásárlók tehát valószínűleg minden szempontból jól járnak.

A piacot jelenleg uraló két vállalat természetesen nem bízik a Kodak sikerében, s szerintük semmi esélye nincs számottevőbb piaci részesedés megszerzésére. Hogy kinek lesz igaza, azt majd az elkövetkező évek döntik el, annyi azonban bizonyos, hogy a Kodak olyar cikkkel bővíti termelési szerkezetét, amely hosszabb távon is kedvező piacra számíthat. A vállalat tehát a jelek szerint sikeresen valósítja meg a néhány évvel ezelőtt elhatározott „áramvonalasítási” programot, amelynek célja a hatékonyság és a profit növelése, valamint a tevékenységi kör bővítése.

G. Sz.

Főzik a gyantát a Budalakknál

A gyár év elejétől működő üzemi új típusú festékek kifejlesztésén dolgoznak.

MTI Fotó: Krista Gábor

GAZDASÁGI FIGYELŐ

Várnia kell annak, aki Mercedesre vágyik — noha a Daimler-Benz évente közel hatszáz ezer darabot gyárt a népszerű kocsi-ból. A várakozási idő általában hat hónap, de több idő is eltelt, míg a különleges igényeket a cég ki tudja elégíteni. Maguk a Daimler-Benz vezetői is soknak találták ezt és ezért új összeszerelő üzem létesítéséről döntöttek. Az NSZK délnyugati részén fekvő Rastatt városában felépülő szupermodern összeszerelő üzem 1,8 milliárd márkába fog kerülni és a tervek szerint 7 ezer embernek ad majd munkát. A legnagyobb kereslet a középkeletre irányuló 200-as és 300-as sorozatra van.

Nyolc amerikai tengerészeti szakszervezet vezetői kérték Reagan elnököt: biztosítsa, hogy a Szovjetunióba és Kínába szállítandó búzáknak a felét amerikai hajók vihessék. A szakszervezetek — amelyek tagjai matrózok, rádiósok, mérnökök, kikötői munkások, raktárosok — az elnökhöz intézett közös üzenetükben hivatkozta arra a törvényhozói javaslatra, amely szerint valamennyi állami dotációval exportált szállítmányt felerészelt amerikai hajónak kellene eljuttatnia a vevőkhöz.

A belga kormány tervét, hogy a költségvetési hiányt szigorú takarékosági intézkedésekkel szorítsa le az ellenzéki pártok és a szakszervezetek heves bírálatát fogadták. A kormány 200 milliárd frankot szeretne a kiadási oldalon megtakarítani.

Igen hosszú és nehéz tárgyalások után most fejezte be a kormány a tervezett megtakarítás felosztását a tárcák és a felügyeletük alatt álló intézmények között. A legnagyobb tételt, az összeg egynegyedét, a szociális kiadások lefaragásával, a munkanélküli segélyek és a táppénzek csökkentésével, a nyugdíj-korhatár módosításával szándékozik megspórolni.

A szakszervezetek tiltakoznak a terv ellen és nyugtalanságot keltezt a bérből és fizetésből élők, valamint az aktív lakosság mintegy 13 százalékát kitevő, majdnem félmillió munkanélküli körében.

Liberalizálni a játékszabályokat

A nyolcadik forduló

Kétirányú engedmények

Az 1973–79 közötti úgynevezett Tokió-forduló a hetedik volt az 1948-ban alapított GATT ilyen jellegű vállalkozásainak sorában. Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény fennállása óta, tehát hét — sikeres — kísérletet tett arra, hogy a nemzetközi kereskedelem játékszabályait liberalizálja. E forduló keretében került sor például arra, hogy a szerződő felek — a GATT 91 tagját illeti — a kölcsönösen csökkentették azokat a vámokat, melyeket a legnagyobb kedvezményes elbánás alapján egy másik szerződő fél árujára kivettek.

Halálos fenyegetés?

A tagok kereskedelmi miniszterei szeptember 15-én az uruguayi Punta del Este-ben találkoznak abból a célból, hogy eldöntsék, megkezdődhet-e a GATT történelmének soronkövetkező, nyolcadik „fordulója”.

A kereskedelem akadályainak csökkentését célzó újabb tárgyalássorozat gondolatát eredetileg az Egyesült Államok — és nyomában más fejlett tőkés országok kezdeményezték, Washington hangsúlyozta, hogy a megbeszélésektől azt várja: a GATT-szabályok az árukereskedelmén túl terjedjenek ki a szolgáltatások világkereskedelmére is. Az USA véleménye szerint ugyanis e szektorban a szabad forgalmat még jelentős korlátozások akadályozzák. Márpedig a protekcionizmus a bankvilágban, a biztosításban, a részvény- és értékpapírkereskedelemben éppúgy üldözendő, mint — mondjuk — a személygépjárművek behozatalában.

A fejlődő országok — élükön Braziliával és Indiával — másképpen látták a kérdést. Ők a szolgáltatások világkereskedelmének liberalizálásában halálos fenyegetést láttak kialakulóban lévő nemzeti vállalatok számára. Nem volt ugyanis kétséges, hogy a tapasztaltabb, nevesebb, tőkeerősebb és nemzetközi hálózattal rendelkező világcégekkel szemben a fejlődők cégei nem bírnák a verseny hosszú ideig.

Van a problémának egy, ha úgy tetszik, stratégiai vetülete is. Az érintett fejlődő kormányok nagy része szuverenitását érintő kérdésként tekintette volna a nagybankok betörését államuk belső finanszírozási rendszerébe.

Az álláspontok hosszú időre megmerevedtek. A hónapok folyamán lábra kapott egy olyan feltételezés, hogy a megállapodás alapja esetleg kétirányú kompromisszum lesz. A fejlett tőkés országoknak az árukereskedelemben kell a fejlődőknek további kedvezményeket nyújtaniuk annak fejében, hogy a harmadik világ elfogadja a szolgáltatás-kereskedelemben — valamint a szabadalmak és a kereskedelemmel összefüggő tőkeberuházások — világgazdasági liberalizálását napirendnek.

G. Sz.

Nemzetközi áruegyezmények

Kakaókompromisszum

Tavaly októberben a Nemzetközi Öngyezmény összeomlott, következményeit a piac azóta is érzeli. Más nemzetközi áruegyezmények kilátásai sem sokkal biztatóbbak, legalábbis a kávé, a cukor és a nyersgumi termelői és felhasználói ezt tapasztalják. Ilyen körülmények között sokan vallották: alighanem lejárt a piacot befolyásolni kívánó áruegyezmények ideje. Érvük elsősorban az volt, hogy mostanában a prognózisok szerint általában túltermelés és mérséklődő árak várhatók, így a termelők azon törekvése, hogy az egyezmények ütközéskor történő vásárlással tartják mesterségesen magasán a jegyzéseket, eleve kudarcra van ítélve. Az sem vitatható — legalábbis a tapasztalatok nem cáfolják —, hogy az áruegyezmények a természetellenes hatások ellen sem hatásosak. Ami a kakaóegyezményt illeti, néhány hónapja még kevesen fogadtak volna sikeres megújítására. Februárban a legnagyobb termelő, Elefántcsontpart delegátusa kivonult a genfi tárgyalásokról. Július közepén azonban, mindezek ellenére, sikerült létrehozni az új kereteket. Életbelépés: 1986. október elsején.

Meddő tárgyalások

A sikert legalább annyira befolyásolták a gazdasági, mint a politikai megfontolások. A jelek szerint a fogyasztók, a fejlett piacgazdaságú országok szertettek volna elkerülni egy újabb kudarcot az Észak-Dél kapcsolatokban, az öngyezményt kísérő meddő tárgyalások megismétlődését. Az is feltételezhető, hogy a felhasználók egy kicsit már az esetleges új GATT-fordulóra gondoltak. A sikeres befejezéséig ugyanis — mintegy gesztusként — azt sugallhatják

a fejlődő országoknak, hogy a körtárgyalásokon figyelembe veszik érdekeiket. Egy ilyen hangulat viszont megkönnyítheti a fejlett tőkés országok olyan célkitűzéseinek érvényesítését, mint a szolgáltatás-kereskedelemben nemzetközi szabályozása, a külföldi tőkebefektetések liberalizálása.

Az ütköző készlet

Nem kis súlyúak estek a latba a gazdasági megfontolások sem. Ha a kakaóegyezmény ez év szeptemberének végén megszűnt volna, a felszámolás során azonnal a piacra kellett volna dobni az ütközőkészletben található mintegy 100 000 ezer tonna kakaót. Ez minden bizonnyal lefelé lökte volna a jegyzéseket, és ez a perspektíva kevés termelőnek volt szimpatikus. A felhasználók számára sem lett volna kellemes a kakaópiac összeomlása. A termelők és a fogyasztók képviselői tehát július 16-án bejelentették: létrejött a kompromisszum. Az egyezmény rádásul néhány olyan megoldást tartalmaz, amely kétségtelenül emeli értékét és így „túlélési” esélyeit is.

A megállapodás szerint először is a kakaóárakat nem dollárban vagy más nemzeti valutában állapítják meg, hanem SDR-ben. A Nemzetközi Valutaalap valutakosara, a különleges lehvívási jog így alkalmas a pénzügyi ingadozások részbeni kiszűrésére, csillapítására. Figyelemre méltó az is, hogy az induló intervenciók árszintet durván a jelenleg érvényesülő jegyzések körül határozták meg. Az egyezmény tehát nem váltalt indulásakor irreális feladatokat azzal, hogy „szembe menjen” az uralkodó piaci tendenciákkal. Ugyancsak a felhasználó országok győzelmeként értékelendő, hogy a megállapo-

dás rendszeres árfelülvizsgálatra is módot ad; hathavonként kell megvizsgálni, milyen szintet kívánunk az ütközéskor műveletet támogatni. A kiműlt öngyezmény ilyen előnyökkel nem rendelkezett.

Problémát okoz persze, hogy az ütközőkészletben már ma is van 100 000 tonna kakaó, és az előrejelzések szerint a mennyiség az elkövetkező években csak nőni fog. Maga a Nemzetközi Kakaószervezet állítja, hogy az 1990–91-es mezőgazdasági évre a világtermés 2,13 millió tonnára fog emelkedni a jelenlegi 1,88 millióval szemben, és az időszak folyamán a kínálat végig meghaladja a keresletet. Nem lenne meglepő tehát, ha az ütközőkészlet a közeljövőben elérné a meghatározott 250 ezer tonnás felhárítást. Ekkor pedig már csak a termelők önkéntes együttműködése, az áruvisszatartás következhet.

Kétszáz ezer tonna fölél

Gondot jelent az is, hogy az Egyesült Államok — bár ő a legnagyobb felhasználó — távolmaradt az egyezménytől, de nem tag a termelő Malaysia sem. A délkelet-ázsiai ország termelése a hetvenes évek elején még nem volt számottevő azonban azóta talán a leghatékonyabb szállítótá lett. Kuala Lumpurban deklarált célkitűzés, hogy az első kakaótermelővé váljon, és ennek érdekében új hibridfajtákat is meghonosított. A kakaószervezet elfogadja a feltételezést, előrejelzése szerint az évtized végére a malaysiai termelés 115 ezer tonnáról kétszáz ezer tonna fölé emelkedik. A kakaópiac gondjai tehát az egyezmény látványos megkötésével még korántsem szűntek meg teljesen.

G. Sz.

A hidraulika biztonságos működését ellenőrzik

Evente kétszázmillió forint értékben készítenek bányagépeket a Veszprémi Szénbányák Vállalat várapalotai üzemében. A korábbi megrendelők mellett most újabb vevő, Kína is a megrendelőkhöz sorába lépett.

MTI Fotó: Arany Gábor

Modernizált Skoda

A Mladá Boleslav-i autógyár a Napokban megkezdte a népszerű Skoda személygépkocsik 1987-es, modernizált változatának sorozatgyártását — erről számol be a CTK csehszlovák hírügynökség. A jelentés szerint a modellek korszerűsítése két lépcsőben történik. Az első, most elkezdett fejlesztési fázisban a Skodákat fűthető hátsó ablaklakkal látják el, biztonsági övek szerelnek az első és a hátsó ülészekhez egyaránt, s mindkét oldalon gyárilag felszerelt külső visszapillantó tükrök segítik a vezető tájékozódását. Korszerűsítik ezenkívül a gépkocsik felfüggesztését, sebességváltóját és üzemanyagszivattyúját, s megrendelésre külön tartót is beszerelnek autórádió számára.

A következő év második felében kezdődő, újabb korszerűsítési időszak során az 1300 köbcentiméter űrtartalmú motort alumíniumöntvényű hengerfejjel és nyolc szeleppel látják el. Mindez — a teljesítmény növelésén kívül — lehetővé teszi a környezetkímélő ölommentes benzint használatát — hangsúlyozza a CTK megrendelője.

Szerencsepiac

Megújul a budapesti zöldség-gyümölcs kereskedelem — A Skála nagy vállalkozása I.

Ismét kemény fába vágta fejszét a Skála. Nem kevesebb feladatot kapott, minthogy hozza rendbe a budapesti zöldség-gyümölcskereskedelmet. Hogy milyen buktatói vannak ennek a bonyolult csomagtervnek, és hogy hol tartanak a szálak kigubancolásával, azzal foglalkozunk kétrészes cikkünkben. Most a feltételrendszerrel, céljaikkal, ezen belül árpolitikájukról olvashatnak.

A Skála és a zöldség szó fogalom ez idén tavasszal, az emlékeztető „paradicsomháború” idején forrt össze. A vélemények megoszottak akciójukat illetően. Az árak letörését célzó igyekezetet nem nézték jó szemmel a maszekok. Beszéltek, hogy amint a Skála betört a zöldségpiacra, egy II. kerületi elegáns vendéglőben néhány „maffiatag” 30 millió forintot pénzalapot hozott létre árkar-telljűk tartására, esetleges veszteségeik csökkentésére...

Csomagterv készült

Mindenképpen többen voltak persze azok, akik örültek az olcsóbb primóáraknak. Ekkor tudatta velünk, a nagyközön-séggel a Skála, hogy megje-

ban réteget is elégít ki. Ez nem a háromezer forintos nyugdíjas néni üzlete lesz — ahogyan dr. Muszbek Mihály vezérigazgató-helyettes fogalmazott —, bár nem lesz minden drága, például a maszekok áraihoz képest, de minden kiváló minőségű. A Vitaminskála — kiskereskedelmi profilja ellenére — önállóan termelhet és nagykereskedhet. Hozzá tartozik az úgynevezett városi boltok hálózata is — ezek közepes árszintűek lesznek, családias, hangulatos kisebb üzletek. Az Agroskála elsősorban nagykereskedelmi vállalat, Budapest és Pest megyében működik, ellátja a kiskereskedelmi boltokat, Csemege-áruházakat előre csomagolt zöldséggel, gyümölcsevel. Szeretnék, ha az

ugyanakkor érvényesíteni kell — ahol nem öntöznek — a büntető tarifát. A kistermelők jövedelemadóinak eltörlése 150 ezer forintos határig, ebből ugyanis csupán hatmillió forint adóbevétele van évente a költségvetésnek, viszont sokkal nagyobb az a kár, hogy emiatt a vállalatok nem tudnak elég számlázott áruhoz jutni. Szeretnék az eddiginél jobban kihasználni a biológiai, földrajzi, komparatív előnyöket. Hazai zöldséggel, gyümölcsevel fizetnek homogen cserében, így alacsonyabb lenne az ár, szeleesebb a választék. Ennek az eljárásnak is kérték az egyszerűsítését. Kéréseiket illetően cikkünk megírásánál nem született döntés — illetve annyi, amint dr. Muszbek Mihálytól megtudtuk, hogy a 150 ezer forintos adóhatárt néhány napja fel-emelték háromszázszázra.

Természetesen a legtöbb tendő a régi Zöldért saját házában akadt. A Nagyvásártelen például tíz évvel ezelőtt 250 ezer tonna árut mozgattak meg és forgalmaztak, most pe-

A Fehérvári úti piac nem tartozik a legolcsóbbak közé — a Skála Budapest térszomszédsága felnyomja a keresletet...

lent a zöldségpiacra is. A paradicsomháború kulisszái mögött közben megfeszített munka folyt; egy négytagú munkabizottság dolgozott, számos külső szakértőt is felkérve, hogy elkészítse a főváros zöldség-gyümölcs kereskedelem korszerűsítésének csomagtervét. Természetesen nem csupán üzletek felújítását vették tervbe. Leányvára a gyökereket, a termelésig, egy új szisztéma kidolgozásáról, vagy ha úgy tetszik, a réginek a mai igényekhez való igazításáról volt szó.

SZÓVOSZ-döntés alapján a Skála „megvette” a Budapesti Zöldért Vállalatot — azért az idezőjel, mert lényegében ingyenes eszközhasználatról van szó, és rengeteg pénz kell áldozniuk a normális vásárlási és munkakörülmények megteremtésére.

A Budapesti Zöldértből négy leányvállalat alakult, különböző profilal és széles jogositványkörrel. A Vitaminskála jelenleg 267 volt budapesti Zöldért-üzlet tartozik. Ez a hálózat leromlott, a legtöbb árudában még tartározni sem lehetett évtizedek óta — pénz és egyéb hiány. Hogy milyen gondokkal küzdöttek-küzdének a régi IKV-házakban levő üzletek rendbehozatalakor, arról dr. Révész Anna vezérigazgató-helyettes beszél majd cikkünk második részében. A Vitaminskála üzletpolitikáját lényegében két alapvető határozta meg: valamennyi üzletben szembe-tünetesen szélesíteni a zöldség-gyümölcs választékot, ha lehet, nyáron is árulni, például déli-gyümölcsöt (ami már sejteti, mekkora feladata lesz az exportnak és az importnak az áruellátásban), állandóan jó kínálatot tartani friss áruból, és ezen keresztül árszabályozó szerepet betölteni, valamint megkezdeni az üzlethálózat felújítását. A Vitaminskála, főleg színvonalasabb fővárosi üzletei révén, amelyeket már Frutta Porta néven ismerünk, elsősor-

ban üzletekben az eddigéknél nagyobb helyet kapnának ezek az élelmiszerek, akár eladótér-megváltással, akár közös boltok üzemeltetése révén.

A Cooper leányvállalat nevét elsősorban a piacokon látjuk majd viszont, a legalacsonyabb áron kínálja majd áru többségét, elsősorban a sokgyermekesek és nyugdíjasok számíthatnak rájuk. Egy piacon nem működik majd — árkontroll gyanánt —, hogy lemérjük, a többi piacon mennyivel csökkent az árszint a Coopker jelenléte miatt. Jellemző, hogy rögtön nyereséggel is ösztönzik a vevőt — aki 300 forintot felül vásárol, Daciát nyerhet. A jel-szó ezúttal Szerencsepiac. Viszonylag keveset hallottunk eddig a Mestercoopról, amely a Zöldért ipari hágyományait viszi tovább, zöldség-gyümölcsöt dolgoz fel, tartósít.

Versenyhelyzetben

A leányvállalatok önszűkítés-re kötelezettek, pótlólagos pénzinjekciót nem kapnak, az az el kell tartaniuk magukat és természetesen dolgozóikat. Ehhez lényegében minden jogositványuk megvan, egymással is versenyhelyzetben lehetnek, de fő céljuk természetesen azonos az erendóval — magasabbra emelni a szakma fővárosi színvonalát, jó hálózatot teremteni, szinten tartani az árakat.

A munkabizottság kétezer munkóra alatt térképezte fel a gondokat, és megállapította, hogy a tendők nagy része erőből megvalósítható, de közülük intézkedéseket is javasolt. Ilyen volt például — mondta a vezérigazgató-helyettes — az öntözési és vízdíjak eltörlése, éppen az árszínvonal alacsony-tartása érdekében, hiszen a borsos díj visszatartja a termelést az öntözéstől, ily módon az áruellátás kisebb lesz,

csak 100 ezernyi. Óriási tehát az eszközfelesleg, ami rontja a jövedelmezőséget.

— Legnagyobb gondunk a megfelelő mennyiségű áru előteremtésével volt. Rettenetesen nehéz „megőrizni” azt is, ami leleszterdöttünk, mert a szerződéses fejelem szinte alig létezik, mindenki a pillanatnyi érdekét és a napi árat veszi figyelembe. Mi a 35—40 százalékos összereskedelmi árrés hívei vagyunk, ami persze sok-nak tűnik a szines tővé árrés-séhez képest, de kevésnek a romló áruhoz. Viszont fölülről lefelé számítottunk, a termelőknek mindig garantáljuk a napi fogyasztói ár, mínusz 25 százalékot. Még így is nagyon keserves áruhoz jutni. Mindenki a kivárási politika híve, és akkor adja el és annak, amikor a leg-kezdvezőbb.

Üvegház és plomba

— Vállalatunk együttműködési szerződést kötött a Sárszentmihályi Állami Gazdasággal, amelynek tízezer hektár üvegházából állandóan érkezett — már az idén — friss paradicsom és uborka az üzlet-tekbe. Elhatározták például, hogy a termelőiknél tárolt téli burgonyára 1986 őszén úgynevezett Skála-plombát tesznek, hogy ne „tűnjön el” a hibátlan burgonya és maradjon meg nekik a rothadt. A kistermelőket a homogénebb, standard áruki-nálát elérésében vető-maggal, palántával segítik, ami persze nem új módszer a mezőgazdaságban, de kereskedelmi vállalatokra azért nem jellemző.

Hogy kik fognak dolgozni a megújult üzletekben, és milyen a már ismert Frutta Porták szisztémája, arról holnap számunkban olvashatnak.

(Folytatjuk)

Elek Lenke

Talpon maradni

A dunavarsányi Petőfi Tsz „receptje” — Elemzéssel, szervezéssel Embrióátültetés, világszínvonalon

Út falu és a főváros egyik déli kerületének határában hat-ezer-négy-száz hektáron, tízezer aranykoronás, silány homokon gazdálkodik a dunavarsányi Petőfi Mezőgazdasági Termelőszövet-kezet. Az utóbbi három évben az aszály ötvenöt-, a közgazdasági szabályozó rendszer pedig a VI. ötéves tervidőszakban hatvan-kilencmillió forinttal csökkentette a termelőszövetkezet bevéte-lét. Az idei aszálykár lehet, hogy nagyobb lesz a tavalyinál. Ho-gyan lábálnak ki nehéz helyzetükből?

Az utóbbi években a növénytermesztés, s az állate-nyésztés költségei, továbbá az erő- és a munkagépek árai oly nagy mértékben emelkedtek, hogy a nyereségszökkenés a gazdaság egész területén hát-ráltatta a fejlesztést, az álló-eszközök korszerűsítését és a géppark bővítését.

Számítógép segít

— A termelékenység növelése, a gazdálkodás jövedelme-zőségének fokozása érdekében számítógép segítségével ele-meztük gazdálkodásunkat — mondta dr. Tiszta András, a ter-melőszövetkezet elnöke. — Ön-elszámoló egységeink közül megszüntettük a veszteségeseket. Ezerkétszáz dolgozó mun-kahehelye megszűnt. Új egységeket szerveztünk. Minden ön-el-számoló egységben csak annyi dolgozót foglalkoztatunk, ahány a tervfeladatok teljesí-téséhez, pontosabban: túltelje-sítéséhez szükséges.

Az eredményesebb termelést kevesebb munkaerővel is meg-valósították. Nyereségük tavaly hatvannégy millió forint volt. Árbevételeiket pedig száztizen-négy millióval túlteljesítették. A termelőszövetkezetben hat-vannégy önelszámoló gazdasá-gi egység működik. A teesz hu-szonhárom gazdasági társulás-ban vesz részt, hétnek pedig a szervezője, irányítója, vagyis gesztora. A gazdálkodás részletes elemzése után a mezőgazdasági főigazgató szakem-berei növelték a búza, a kukorica vetésterületét, és új nö-vényként ebben az évben nap-raforgót is termesztettek. Mind-három növényről árbevételeik növekedését várják.

Az állattenyésztésben szarvas-marhával és nyúlal foglal-koznak, négy telepükön több mint ezer holsteinfriz tehenet tartanak. A telepek költségei-

nek elszámolásánál nemcsak azt vizsgálják, hogy egy liter tej termelése mennyibe kerül, hanem azt is, hogy telepenként hogyan lehetne csökkenteni a ráfordítást.

Bankban tárolják

A termelőszövetkezet elért eredményei alapján tagja az Észak-amerikai Holsteinfriz Szarvasmarhatenyésztő Szö-vetségnek. A szarvasmarhate-nyésztés jövedelmezőségének növelésére világszerte elismert szinten ebben a termelőszöve-tkezetben valósították meg az embrióátültetést. Felbe vágott embrióból náluk jöttek a vi-lágra életképes borjak. Az emb-rióátültetésből származó, nagy tejjhozamú tehénnek csaknem azonos külleműk.

— Százötven, embrióterme-lésre beállított tehénük van. Ezek az úgynevezett donorkok, életük végeig több száz emb-riót termelhetnek, amelyek re-ven átültetéssel, nagy tejjho-zamú állomány alakítható ki. Ér-tekes, a tökéletes piacon is jól-el-adható tenyésztőanyag nevel-hető korlátlan számban. A mélyhűtött embrió is minden mennyiségben eladható, keres-sett áru. A dunavarsányi Pe-tőfi Mgtsz eljutott a szarvas-marha-tenyésztés megújításá-hoz, jövedelmezőségének növe-léséhez.

Az országban ez a termelő-szövetkezet az egyetlen nagy-üzem, ahol jövedelmező nyúl-tenyésztést folytatnak. Hu-szonöt ezer kistenyészővel áll-nak kapcsolatban. Ellátják őket nyúlal, ketrecel, táppal. Gondoskodnak a kistenyészők nyúlállományának állatorvosi ellenőrzéséről. A tsz haszna a nyúltenyésztésben több mint há-rommillió forint.

Az ipari ágazatban elelmi-szerüzemük évente mintegy százharmincmillió forint értékű

árut (termel), tizenkét-tízennégy-millió forint nyereséggel. Kis üzemeikben több mint ezerfé-le árucikket állítanak elő. Min-dent, ami bármily kis nyere-séggel értékesíthető.

Mozgóbér- és premizálási rendszerük is a termelékeny-ség szolgálatában áll. A moz-góbér fizetésének feltétele a tervezett nyereségtömeg túltel-jesítése. Minden gazdasági egység a jövedelem termelése szerint részesül a mozgóbérből. A központi irányítás vezetői nem kaphatnak mozgóbért, csak az eredményt, a jövedel-met termelő vezetők. Ha a gaz-dasági egység a nyereségtérvt nem teljesíti, az év végi elszá-molásnál levonják tőle az év közben felvett mozgóbért. Ha az önelszámoló egység kisebb létszámmal végzi el a munkát, a tervezett létszámra járó bér felét megkapják a dolgozók.

— A prémiumot az évi ter-venbe foglalt nyereségtömeg tel-jesítésére, továbbá az egy fo-rint munkadíjra járó nyereség elérésére, növelésére tűztük ki — mondta az elnök. — Az alappremiumot az önelszámoló egységvezetőknél az alaphér harminc, a magasabb beosztá-sú vezetőknél legfeljebb az évi alaphér negyven százaléka le-het. A fizikai dolgozók — mint-egy kétezeren vannak — a mun-kahehelyük eredményétől függő részesedést kapnak.

Nőtt a termelékenység

Minden hónap 25-ére a szá-mítógép kimutatja az örelszá-moló gazdasági egységek — te-lepek, üzemek, ágazatok, gaz-dasági társaságok és részlegek — tervteljesítését. Ha valahol lemaradás van, az egység dol-gozóinak módjukban áll mun-kaükön javítani. A termelő-szövetkezetben minden mun-kahehelyen javult a munka ha-tékonyasága, nőtt a termelé-kenység. Az érdekeltségi rend-szer azonban a munka folya-mán szerzett tapasztalatok alapján továbbfejlesztik, fino-mitják, hogy minden dolgozó annyi bért kapjon a munká-jáért, amennyivel hozzájárul a jövedelem növeléséhez.

Bodnár István

Ötezer termék bizonyítványa

Az év első felében 2423 hazai újdonságról és 2621 import elő-mintáról adott szakvéleményt a Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet. A magyar gyártmányok 66, a külföldiek 83 százalékát for-galomba hozatalra alkalmasnak találták.

A hazai új cikkeknek csaknem fele — 1193 termék — élelmiszer, ezek mennyisége 46 százalékkal több, mint a megelőző év azonos időszakában. A 400 féle édesipari újdonság zömében cukorka, fagy-laltpor és jégkrém, valamint csökkentett cukortartalmú üdítő-ital. A tartósítósipar 223 féle új terméket mutatott be: a gyorsá-gyaszott ételek választékát bőví-ti például a bakonyi sertésszelet galuskával és a korömpörkölt, valamint a gyorsfagyasztott lekvá-ros táska. A Debreceni Tartósító-ipari Kombinat jó minőségben, korszerű csomagolásban mutatta be ötfele tubusos termékét, az eg-res-, jáspa-, málna-, sárgabarack-és piros ribizke-ízű. A hat újfajta fűszerkeverék egyebek közt a fo-raltbor, a levesek, a vagdalthús, illetve a tojásfelek ízesítésére alkalmas. Az elmúlt év első félé-hez képest több volt a vizsgált termékek közt a tejtermék, több-ségükben túrófelek, például a ki-lenyészett termékből álló szendvic-s-túrókrém család. Ruházati termé-kekből 340 újdonságot vizsgáltak, a gyártók. Akadt az újdonsá-gok közt számos különlegesség is, például a Grabona Smart elneve-zésű mubör, vagy a Grabosil Corso vízlepergető anyag. Hiány-pótló a mikóházi Aranykalász Mgtsz pvc fólia esőköpeny-családja.

Híradástechnikai cikkeknek a vizsgálatot követően általában egy, négy hónap, háztartási gépek-nél és kozmetikai cikkeknel egy év is elteltik a forgalomba hozata-lig. A fél év folyamán az import elő-minták 55 országból származ-tak, s ezeknek mintegy fele Cseh-szlovákiából, Jugoszláviából, Ki-nából, Ausztriából és az NSZK-ból érkezett. A bemutatott im-portcikkek közül a Kermi 586 féle élelmiszer és élvezeti cikket, 391 ruházati terméket és mintegy 1200 fajta iparcikket talált alkal-masnak a hazai forgalomba hozatalra.

(MTI)

Építkeznek a Biotechnika

Szegeden megkezdtek a Bio-technika Rt. új fejlesztő labora-tóriumának építését. A három-szintes létesítményben 2000 négy-zetmértényi alapterületen helye-zik majd el a különféle fejlesz-tő laboratóriumokat, a feltűzemi kísérletek elvégzésére alkalmas berendezéseket. A laboratórium a tervek szerint alkalmas lesz arra, hogy a kutatóintézetek eredmé-nyeit felüzemű módszerek között kipróbálja és kidolgozza azokat a dokumentációkat, amelyek alap-ján az ipar termelésbe állíthatja

a biológiai kutatások új felfede-zéseit.

A Biotechnika Rt. — amelyben azonos nagyságú alaptőkével vesz részt az MTA Szegedi Biológiai Központja, az Állami Fejlesztési Bank és az Innofinance Bank — 90 millió forintot adott a be-ruházásra. Erre a célra 103 mil-lió forint állami támogatást is kaptak. Az ily módon rendelke-zésre álló 193 millió forintot kö-rülbelül fele-fele arányban for-dítják a kivitelezésre.

(MTI)

A MAGYAR NEMZETI BANK HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMAI ÉRVÉNYBEN: 1986. AUGUSZTUS 8.

Devizanem	Vételi	Közép	Eladási
	árfolyam 100 egységre forintban		
Angol font	6452,83	6459,29	6465,75
Ausztrál dollár	2673,68	2676,36	2679,04
Belga frank	102,13	102,23	102,33
Dán korona	564,52	565,09	565,66
Finn marka	881,85	882,73	883,61
Francia frank	651,10	651,75	652,40
Hollandi forint	1876,46	1878,34	1880,22
Japán yen (1000)	284,71	284,99	285,27
Kanadai dollár	3166,38	3169,55	3172,72
Kuvaiti dinár	15064,01	15079,09	15094,17
Norvég korona	593,41	594,00	594,59
NSZK marka	2115,15	2117,27	2119,39
Olasz lira (1000)	30,72	30,75	30,78
Oszták schilling	300,69	300,99	301,29
Portugál escudo	29,96	29,99	30,02
Spanyol peseta	32,44	32,47	32,50
Svájci frank	2622,53	2625,16	2627,79
Svéd korona	630,31	630,94	631,57
Tr. és cl. rubel	2797,20	2800,00	2802,80
USA dollár	4373,08	4377,46	4381,84
Ecu (közös piac)	4455,51	4459,97	4464,43

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VALTOZTATÁSUL AZ 1986. FEBRUÁR 18-I KOZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Az 1985. július 1-től alkalmazott határidős árfolyamkülönbsézi százalékok változatlanul az 1985. június 29-i közlésnek megfelelően vannak érvényben.

A Magyar Nemzeti Bank 426/1984. számú közleménye szerint hivatalos a Magyar Hírlapban, valamint a bankszervek helyiségeiben közzétett lista.

Vészjelzés a tengerekről

Főlöles kapacitások, tartós áresés, csökkenő megrendelések, munkanélküli hajógyárak, kilátástalanság — ezekkel a szavakkal jellemezhető a világ tengerhajózásiának és a hajóépítésének helyzete. A „tengeri ipar” csaknem egy évtizede tartozik a válságágotok sorába, s szakértők véleménye szerint még legalább egy évtizedig nem várható javulás a valamikor bombázóüzemek számító tengerhajózásiában.

Raktárra vásárolnak

Nem arról van szó, hogy nincs mit szállítani (bár a korszerű technológiák és a műanyagok széles köre terjedésével csökken a világ igénye a nyers- és alapanyagok iránt), hanem az igényekhez képest túlméretezett a világ kereskedelmi hajóflottája. Szerény becslések szerint jelenleg a világ szállítóhajó kapacitásának 30 százaléka munkanélküli. Ma már nemcsak a kőolajszállító tankhajók, hanem az ömlesztett tömegáru, vegyes árut szállító vízijárművek tulajdonosai is súlyos anyagi gondokkal küszködnek. A tengerhajózás egyetlen jól menő ágazata a menetrendszerűen közlekedő konténerszállítás, de rövidesen itt is visszaesésre lehet számítani. A forgalom évi 5 százalékkal bővül, a hajóstársaságok azonban nem tudnak ellenállni a kiserőtelenség: konténerszállító flottájukat évi 20 százalékkal gyarapítják. Mivel az új hajók ára soha nem tapasztalt mélységekbe süllyedt, a fuvarozók szinte „raktárra” vásárolnak. A konténerszállító hajópark tervszerűen bővítésének hamarosan az lesz az eredménye, hogy a kapacitásfelesleg válságba sodorja ezt az ágazatot is.

A londoni Lloyd's biztosítótársaság hajózási regisztere szerint tavaly 18,33 millió bruttó regisztertonna (BRT) befogadóképességgel bővült a világ hajóparkja. Ez gyakorlatilag azonos az 1984. évi eredménnyel. 1985-ben 2210 új szállítóhajót gyártottak. Ebből a japán hajóipar 817 egységet épített (9,5 millió BRT befogadóképességgel), a második helyen álló Dél-Korea

pedig 115 hajót gyártott 2,62 millió összhordképességgel. Ez a két ázsiai ország állította elő tavaly a világ új hajóinak több mint 60 százalékát!

A hajóépítő nemzetek sorában Brazília áll a harmadik helyen, s csak az újonnan iparosodó országok után következnek országok után következnek olyan hajdanvolt „patinás” hajógyártó államok, mint az NSZK, Dánia, Spanyolország. A távol-keleti hajógyárak erős versenye leszorította az új hajók árát. A statisztikák tanúsága szerint az ázsiai hajóépítők 40 százalékkal olcsóbban kínálják vízijárműveiket, mint a fejlett ipari országok hajógyárai. Nem kétséges, hogy a nyugat-európai és az Egyesült Államokbeli hajóépítőipar gyors ütemű sorvadását már nem lehet megállítani.

Jól jellemzi a helyzetet, hogy a svéd kormány rövidesen beárja az utolsó állami hajógyártó céget, a Malmö melletti Kockumet. (A svéd költségvetés az elmúlt 10 esztendőben 4,7 milliárd dollárt „pumpált be” az ágazatba — eredménytelenül.) Nem nevezhető rózsásnak a világszerte japán hajógyártás helyzete sem, hiszen a megrendelések volumene az évtized elejéhez képest 35—40 százalékkal esett vissza. Az egyelőre kilátástalan helyzetben a hajótulajdonosoknak sokszor előnyösebb — ha találnak vevőt — eladni, vagy bontóba küldeni hajóparkjuk egy részét, mint fedezni a „hajómunkanélküliség” fenntartási költségeit. Az Egyesült Államok kereskedelmi flottája ma mindössze 400 egységből áll, 40 évvel ezelőtt még ötezer volt a szállítóhajók száma. A hajdani tengeri nagyhatalom, Nagy-Britannia szállítóhajóparkjának száma egy évtized alatt 1600-ról 614-re csökkent.

Nagy tehát a hajókinálát a piacon, vevő viszont kevés akad. Jól mutatja az áruk zuhanását, hogy egy tíz évvel ezelőtt épített óriástankhajót 5 millió dollárért kínálnak megvételre tulajdonosa, aki még 55 millió dollárt fizetett érte az egyik japán hajógyárnak.

A keresletet jóval meghaladó szállítóképességek miatt szá-

mottezően csökkentek és csökkennek a fuvardíjak. New Orleansból egy tonna gabonát 7 dollárért szállítanak el a hajóstársaságok. Amszterdamban, öt esztendővel ezelőtt a fuvardíj még 17 dollár volt. Az USA keleti partjairól — a Panama-csatornán át — Japánba az évtized elején 1 tonna szén 300 dollárért fuvaroztak el, ma viszont mindössze 111 dollárba kerül a szállítás. A hajóstársaságok kíméletlen árversenyt folytatnak a fuvarozási megrendelések elhódításáért, s egyre csökken a profitjuk. Az árak zuhanását egyelőre nem sikerült megállítani, ezért a teherszállító hajóstársaságok igyekeznek lejjebb szorítani működési költségeiket. Arra számítanak, hogy az önköltség mérséklésével ideig-óráig még nyereségesen tevékenykedhetnek.

Kőolaj, szén, gabona

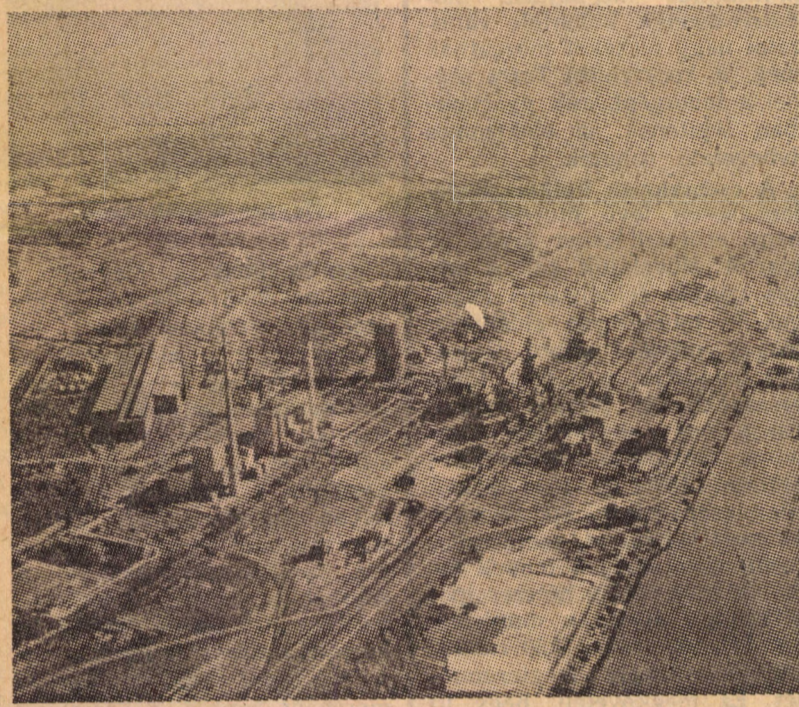
Az „áramvonalasítás” egyik módja a fejlett tőkés országokban a „bértengerészek” alkalmazása. Nagy-Britanniában például egy nagyobb teherszállító hajó legénységének a „fenntartási” költségei elérik az évi 1,5 millió dollárt. A mind gyakrabban bérbevevett dél-koreai legénység évi 550, a kínai pedig 275 ezer dollárjába kerül a tulajdonosoknak. A hajópark csökkenése, valamint a külföldi munkaerő alkalmazása miatt számottevően visszaesett a tengerészek száma Nyugat-Európában. 1978 óta a brit tengerészek száma 60-ról 33 ezerre zsugorodott, az NSZK-ban pedig 33 ezerrel 23 ezerre esett vissza az ágazatban foglalkoztatott hazai tengerészek száma.

A hajózási kilitárait a szakértők egyértelműen borúsra ítélik. Idén még tovább rontja a helyzetet, hogy az olcsóbb kőolaj lejjebb szorítja a fuvardíjakat. Ezzel párhuzamosan fokozatosan csökken a kereslet a világon a kőolaj és a szén iránt, s ugyancsak kevesebb gabona kerül eladásra. Már pedig ez a három árucikk jelenti a tengeri szállítás gerincét...

Strukturális munkanélküliség

A változó Ruhr

Essen mellett 1838-ban szénet találtak, 1850-re már 1,66 millió tonnát tett ki. A felfedezés vonzotta a vas- és acélgépezet. Alfred Krupp meghonosította az Angliából átvett Bessemer-rendszert és 1913-ra már a környékről származott Németország nyersvastermelésének 42 százalékát. A Ruhr-vidék mint nehézipar fellegvára

maradt azóta is. Gyáriai nagyrészt egymás számára termeltek. A szén- és acélművekben használták fel, az acél a vidék gépipari vállalatai igényelték, melyek viszont a bányákhoz és a kohászathoz állítottak elő gépeket. A 4432 négyzetkilométer nagyságú régió persze nem volt önálló és nem törekedett autarkira sem. A kohászathoz szükséges vasércet „kivülről” kellett behozni és a gyártott termékek nagy részének rendeltetési helye is kívül esett a Ruhr-vidékre. A forgalom egyik központja Duisburg volt és maradt. A város talán a világ legnagyobb nem-tengeri kikötője évi 20 millió tonnás áruszállítási teljesítményével.

A Ruhr szerepe a második világháború után sem változott. Nehézipari központként állították helyre és akkor úgy tűnt, hogy termékei iránt mindig lesz kereslet. Más ágazatok elkerülték a vidéket, viszont a vegyipari óriások délebbre létesítettek üzemeket, az autógyártás sem tört be — a General Motors tulajdonában lévő Opel-üzem kivételével — oda. A hatvanas években fejlődésnek induló ágazatok számára már a Ruhr szőbe sem jöhetett, hisz a bérköltségek Bajorországban, vagy Baden-Württembergben sokkal alacsonyabbak voltak. A GM kivételével a külföldi tőke számára sem bizonyult a terület vonzósnak. A japánok „megálltak” Düsseldorfnál — ahol többek között Nissanstrasse is található. A szénbányászati kibocsátása 121 millió tonnával elérte a maximumot, utána folyamatosan csökkent és ma már csak felét éri el az egykori rekordnak. 1980 óta a foglalkoztatottak száma is mintegy 70 százalékkal csökkent az ágazatban.

Nem járt jobban a kohászat sem. A mérséklődő kereslet és a külföldi szállítók versenyegyaránt hozzájárult a termelés csökkenéséhez. A nyolcvanas évek elejére a nagy acélgépezet veszteségesé váltak, de nem sokáig. A költségsökkentő és modernizáló programok meghozták eredményüket. A Thyssen 1983-ban még deficitet mutatott ki mérlegében, 1985-re már 383 millió márka profitot realizált és hasonló ja-

vulás volt megfigyelhető a Krupp és a Klöckner tevékenységében is. (Ez utóbbi egy év alatt 200 millió márkás veszteségből vált „nullszaldóssá”). A racionalizáció azonban munkahelyekbe került és nem csupán a kohászathoz, hisz számítások szerint egy elbocsátás az ágazatban másutt két állás megszüntetését hozta magával. Nem véletlen, hogy miközben az

NSZK-ban a munkanélküliségi ráta 10 százalékos, addig a Ruhr-vidéken a munkaező 15 százaléka van állás nélkül. Részben a strukturális munkanélküliség sújtja őket, hisz a hagyományos ágazatok vállalatainak fejlesztései már nem a hagyományos területeken történnek. Az acélgépezet például tudatosan törekszik arra, hogy amennyire lehet, diverzifikáljanak, minél nagyobb mértékben függetlenítsék a vállalat eredményét a vas- és acélgépezetétől. A Thyssen és a Krupp esetében az eredeti profil már csak az árbevétel egyharmadát adja és ugyanez az arány a forgalomban a Mannesmannnál a híres várratérküli csöveknek is. Ilyen körülmények között persze a beruházások jelentős része nem is magán a Ruhr-vidéken valósul meg. A Krupp külföldi befektetéseket hajtott végre, a Mannesmann fejlett technológia-üzemei az ország déli részén találhatóak. A patinás kohászati üzemek neve alatt manapság elektronikat, hidraulikát gyártanak, közlekedési eszközöket állítanak elő.

A Ruhr hagyományos profilja tehát napjainkban már nem biztosítja a régió korábbi prosperálását és ezt elsősorban a terület fiatal, jólképzett szakmunkásai érzik meg. A Ruhr „áramvonalasított” történelmi vállalatai azonban még így is 9 százalékát adják az NSZK bruttó hazai termékének. A helyi vezetési azonban nehezen tud „kivülről” beruházásokat körbebe vonzani: a közvéleményben ugyanis egy „kéményes-füstös” Ruhr-kép él annak ellenére, hogy a régió területének kétharmada megmaradt mezőgazdasági hasznosításúnak. A cégek azonban már építik az új Ruhr-struktúrát. A szénbányászattal és a kohászattal szemben érvényesülő környezetvédelmi nyomás, az üzemek működésére hozott rendelkezések következtében kifejlesztett berendezések a jelek szerint az NSZK más részeiben és más ágazatokban is piacra lépnek. A cél tehát most az, hogy környezetvédelmi berendezéseket tegyék olyan ismertté a régió nevét, mint ahogy máskor fél évszázadon keresztül ezt a szén és az acél tette.

Az NSZK gazdasága

Mérsékelt visszaesés

A várt növekedés helyett csökkenést mutatott ki a szövetségi központosított statisztikai hivatala a nyugatnémet gazdaság alakulásáról az első negyedévben. Mint kedden a bonni gazdasági minisztérium közölte, az időjárás, valamint a hazai keresletben mutatkozó „kiválás” tehető feltevése az első három hónap rossz gazdasági teljesítményéről. A múlt év utolsó negyedévéhez viszonyított 1 százalékos gazdasági visszaesés azért meglepő, mert az 1986-os évre további javulást vártak — és jeleztek korábban — az NSZK nemzetgazdaságában.

Írta és összeállította: GARA SZABOLCS

Hatszáz új találmány

Újtásszervezők díjazása

Kedden a Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének székházában Körtvélyes István ipari miniszterhelyettes átadta annak a pályázatnak és a szakszervezet a vegyipari szellemi alkotómunka fellendítése, az erre alkalmas újítások és találmányok szélesebb körű hasznosítása érdekében írt ki az 1984—85-ös évekre. A pályázat ezúttal nem az újtóknak, feltalálókknak szólt, hanem azoknak, akik szervezik az újtómozgalmat, megfogalmazzák a pályázati kiírásokat, felkeltik az újtókedvet a vállalatoknál, vagy bírálóként vesznek részt a mozgalomban.

Az első díjat az újtómozgalmat jó szervezéséért a Taurus Gumipari Vállalat, a másodikat a kőbányai Gyógyszergyár, a harmadikat a Chinoin, a negyediket pedig a Nitrokémia Ipari-telepek munkatársai, szakszervezeti aktivistái kapták. Elért eredményeik alapján különdíjban részesültek a Komáromi Kőolajipari Vállalat, a Bakonyi Bauxitbánya és az Észak-Magyarországi Vegyiművek újtómozgalmi szervezői.

A díjátadási ünnepségen az ipari miniszterhelyettes elmondta, hogy a vegyiparban a pályázat két éves időtartama alatt 600 találmányt — tehát világszerte nem is új anyagot, módszert és gyártási eljárást — nyújtottak be, s ebből az iparág mintegy háromszázat hasznosított azóta. Az eredmény, tehát a nyereség-növekedés, illetve a megtakarítás öt-milliárd forint volt, a feltalálók pedig 260 millió forint találmányi díjat kaptak. Újtás — vállalaton belüli új megoldás, technikai korszerűsítés — 13 ezer született a két év alatt, s ezeknek is valamivel több mint felét hasznosították. Az újítások forrtaiban mérhető eredménye ket esztendő alatt meghaladta a 2 milliárd forintot, az újtóknak pedig 120 millió forint újtási díjat fizettek ki a vállalatok.

Körtvélyes István a továbbiakban rámutatott: egyértelműen megállapítható, hogy a jelenlegi jogi szabályozás minden lehetőséget biztosít a vállalatok számára a jövedelemtermelő képességek fokozó szellemi alkotótevékenység megfelelő ösztönzésére. Lényegében hasonló a helyzet az erkölcsi megbecsüléssel is, egyes helyeken azonban ezt leszőkítik a kinttételekre. Közvetlenül, hogy a jól szervezett újtási munka alapja, előfeltétele a megfelelő vállalati alkotóléggör, az a fogadókézség, amit a vállalat a műszaki fejlesztést segítő, megalapozó alkotások iránt kialakít. Még ma is sok helyen az a gyakorlat, hogy az újtó és az egyszemélyi elbírálo nem is találkozik egymással. Így nincs lehetőség a javaslat megítéléséről a vitás kérdések tisztázására, s a javaslattevő végül is egy jól-rosszul — többnyire inkább rosszszul — indokolt határozatot kap az elbíráról.

Végezetül leszögezte, hogy a VII. ötéves terv időszakában a vegyiparra háruló feladatokat csak akkor lehet maradéktalanul teljesíteni, ha mind több újtót, feltalálót sikerül bevonnunk az alkotómunkába. S miután ehhez az eszközök rendelkezésre állnak, a vállalatoknál alaposan át kell telepíteni, ami gátolja az újtási mozgalmat továbbfejlesztését, s melyek azok az intézkedések, amelyek pozitívan alakítják a vállalatokon belül az alkotóléggört. (MTI)

Nemzetközi konferencia

A növényvédelem gépesítése

A növényvédelem gépesítésének kérdéseivel foglalkozó kéténapos nemzetközi tanácskozás kezdődött kedden Debrecenben hazai, továbbá csehszlovákiai, francia, NDK- és NSZK-beli, valamint szovjet szakemberek részvételével.

Mint az első nap előadói többek között rámutattak, az utóbbi tíz évben a hazai növényvédő géppark fejlesztése elmaradt a termelési technológiai korszerűsödés mögött, drágábbak lettek a különböző szerek, s általában is növekedtek a növényvédelem költségei. Ezzel összefüggésben három alapvető követelményt fogalmaztak meg a növényvédelem számára: csökkentenie kell az energia- és anyagfelhasználást, mérsékelnie a védekezés környezetszennyező hatását. Az utóbbi szolgáltatásban, mint elmondták, új gépek jelentek meg a forgalomban és új eljárásokat dolgoztak ki a szakemberek. Ezek ugyanakkor mérsékelik a termelési költségeket is.

A tanácskozás résztvevői szerdán a hadháztéglási Bocskai Tsz-ben gyakorlati gépmutatón vesznek részt. (MTI)

Ha az adós nem fizet...

Mentőöv a másik banknak

Kezdetben volt a félelem attól, hogy a keleti part óriás bankjai — ha engedik őket — minden pénzügyi tevékenységüket az Egyesült Államokban. A törvénynek tehát az volt az alapvető funkciója, hogy megvédelmezze a kisvárosi családok bankját, mely szabadverseny körülményei között aligha állta volna a harcot a félelmetes óriásokkal.

Azok szolgáltatásai ugyanis természetesen változatosabbak voltak, nem kétséges tehát, hogy a vitte volna az átlagpolgár pénzét, hol nyitott volna számlát. A szabályozás azonban részen volt. Egy bank általában csak egy szövetségi állam területén működhetett, és azon belül is a fiókok létesítése különféle megkötéseknek volt tárgya. Ami pedig a bankok közötti versenyt illeti, korlátozások itt is érvényesültek. A kereskedelmi pénzügyi tevékenység például vállalati ügyfeleiknek csak bizonyos nagyságú kamatot fizethettek ki tartós betétekre. Ezt — a neve az ügyvezető Q-szabály — éppúgy kénytelenek voltak megtanulni a bankok, mint az 1933-as Glass-Steagall-törvény szövegét.

E jogszabály a nagy gazdasági válság kellős közepén született és azt a nézetet tükrözte, hogy az összeomlásért minden bizonnyal a bankok a felelősek, akik eredeti funkciójukat hanyagolva, mindenüket az értékpapír-spekulációba fektették, hozzájárulva így irreálisan magas részvényárfolyamokhoz. Hogy mindezt a hibát még egyszer ne követhessék el, a törvényhozás akkor kettéválasztotta a kereskedelmi és a beruházási banki tevékenységet. Aki egyik iránt érdeklődött, a másiktól volt elzárva és fordítva.

Az idő azonban lassacskán kikezdte a harmincas évekből származó megkötéseket. A hírhedt Q-szabályt a Szövetségi Tartalékalap eltörölte, a keres-

kedelmi bankok között a betétekről ezzel szabad lett a verseny. A pénzügyi tevékenység megszabadulni a területi korlátozás hátrányaitól is. Úgyes jogszövegek kiderítették, hogy a restriktív törvény szerint banknak az az intézmény nevezendő, amely betéteket is elfogad, meg hiteket is nyújt. Abban az esetben viszont, ha a vállalkozás csak az egyikre vállalkozik a két tevékenység közül, a jogszabály betűjét nyilvánvalóan el tudja kerülni. Kialakult tehát a „nem-bank bankok” rendszere. (Ezt a fejleményt a törvényhozás persze eredeti szándéka megcsúfolásának tartotta, és sokan lépéseket terveztek a kiskapu zájós becsukása érdekében.) A beruházási bankok tevékenysége pedig a Glass-Steagall-törvény rendelkezésein látszik túllépni. A befektetők ugyanis elhelyezték pénzükre igen magas kamatot kapnak, azonban az övszöveget a bank különféle rövidlejáratú értékpapírokba még be is ruházta.

A területi korlátozásokat maguk az érintett szövetségi államok igyekeztek fokozatosan felszámolni. Megjelentek a kölcsönöségi alapra helyezett jogszabályok, melyek engedélyezték bizonyos államok bankjainak a törvényt hozó állam-bankok felvásárlását abban az esetben, ha ezt a lehetőséget fordítva is megnyitják. New Jersey állam kongresszusa így 1986 márciusában engedélyezte kölcsönöségi alapon az állam területén levő pénzügyi tevékenység felvásárlását 13 más szövetségi tagállamban bejegyzett bankok részére. A lista New Yorkot — ahol igen sok érdeklődő lenne megtalálható — előreláthatóan csak 1989-től kezdve fogja tartalmazni, a Chemical Banknak tehát addig várnia kell azzal a tervvel, hogy megvásárolja a Horicon Bancport. Hasonló korlátozás azonban nem vonatkozott az Ohio állambeli Banc One-re,

mely csaknem 600 millió dollárért nyerte el az Indianában bejegyzett American Fletcher. A kimutatások szerint 1986 óta bankok mintegy 260 millió dollár értékben cserélték gazdát (és a kezdeti bizalmatlanság után); az egyes államok kezdik támogatni a fúziókezeléseket. Az összeolvadás ugyanis sokszor segít abban, hogy egy ingatag helyzetű bank megmeneküljön, az idegen tők infúziója ismét helyreállítja pénzügyi hírnevét. Jól járna a részvények tulajdonosai, ha a bankokra érdeklődő akadémikusok New Jersey állam pénzügyi tevékenységének átfolyamát például a liberális jogszabály megjelenés óta folyamatosan emelkedtek hasonló fejlemény játszódtak más, a kölcsönöségi bankszövetkezetek csatlakozó államokban is. A fúziók során nem ritka, hogy a felvásárló bank kénytelen a részvények értékeit a részvények értékét két-háromszorosát is megadni. A jelenlegi jogszabályok szerint egy bank csak akkor vásárolhat fel egy másik bankot, ha a vásárlás célja az értékpapír-üzemeltetés megőrzése, az értékpapírt például negyedszáz dollárnál lehetne meghúzni, nem kellene előfeltételül a célt vevő bank csődjének formális bekövetkezését szabni. A másodítottak nézete szerint már a bankba jutás ténye is felhatalmazza egy másik államból való bankot a mentési munkálataira. Úgy tűnik, most a szövetségi pénzügyi szövetek sem ellenkeznek. Érthető, hisz a Szövetségi Betétbiztosító listáján 1200 olyan bank neve szerepel, akik már besodródtak a „vásárlóba”. Az egyik részük a mezőgazdaságnak hitelezőket, a másik az olaj- és pénzügyi iparnak nyújtott kölcsönök szeretői feledni...

Csehszlovák robotipar

Capec gépei a jövő

Bizonyára kevesen tudják, hogy a robot Karel Capectől, a világhírű írótól származik, ő használta először 1920-ban Robotok című drámájában. Érdekes, hogy a magyar nyelv hasonló értelemben használja a robot kifejezést, mint a cseh — az unalmas, nehéz munkát jelölük vele.

Az ötvenes évek legelején jelentek meg az ipari termelésben a robotok, illetve egyszerűsített válfajuk, a manipulátorok. Az USA Ford-gyára ebben is az úttörők közé számít. Ma már széles körben elterjedt szerzte a világon, hogy a manipulátorok veszik át az embertől a fizikailag megerőltető, ismétlődő, nem túlzottan kvalifikált, ugyanakkor pontosabb igényű munkát. Mindebben természetesen nagy szerepe van az időközben robbanásszerűen fejlődő számítástechnikának és elektronicának is.

Igy készül a Tatra is

Igy van ez Csehszlovákiában is, ahol szintén a hetvenes évek végétől kezdődik a robotok tömeges munkába állítása. John Kennerly, az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának ipari, tudományos és műszaki igazgatóhelyettese a tavaszi brnói szakkonferencián megállapította, Csehszlovákia a robotizáció szempontjából különös helyzetben van. Míg más országokban elsősorban a gépjárműiparban használják a robotokat és manipulátorokat, addig Csehszlovákiában a többi ágazatban is, hasonlóan az élenjáró Japánhoz és az USA-hoz.

A robotok közé sorolják északi szomszédunknál az egyszerűbb, programozható manipulációs berendezéseket, az anyagmozgató berendezéseket, festő és hegesztő automatákat és más technológiai műveleteket elvégző szerzőket. Ezekhez kapcsolódnak aztán az adaptárokkel ellátott ipari robotok.

Az első berendezések természetesen Csehszlovákiában is importból származtak — még 1974-ben szállították ezeket —, de már 1976-ban megkezdődött a saját kutatás és fejlesztés, majd hamarosan a gyártás is. Mára több ezer robot és manipulátor viseli a Made in CSSR jelzést. A gyártás koordinálásával a presovói Fémipari Kutató Intézet (VU-

KOV) foglalkozik. A robotizálás egyrészt a döntő gépipari ágazatokra irányul, de már kezdik ezeket a gépeket használni az építőiparban, az üveg-, cipő-, textil- és élelmiszeriparban is. A Nové Zámkyban található Elektrosvit vállalatnál vagy a velesini Jihostroj gyárban különösen elterjedt a speciális robotok használata — az utóbbiban a hidraulikus meghajtású modulrendszerek különféle változatai nagy terheket mozgatnak meg. A koprvnicai Tatra cég-nél a tehergépkocsik gyártásában segítene az elektromos ivhegesztő robotok.

A csehszlovák külkereskedelem soron lévő öt éves terve nagy erőfeszítéseket kíván az ipartól. Növelniük kell a magas szinten feldolgozott anyagok és hatékonyan előállított, magas műszaki szintű termékek exportját a fejlett tőkés országokba is. Mindez megkívánja, hogy növekedjen a robotok előállítás és munkába állítása, 1986 és 1990 között már csoportosan alkalmazzák az ipari robotokat, egész robotizált munkahelyek lépnek be. Az évtized végéig hétézer ipari robotot állítanak munkába, ami lehetővé teszi 3750 robotizált munkahely megerősítését. Ez megköveteli, hogy új utakon járjanak a robotiparban. Eddig csak bizonyos műveleteknél használták ezeket a bonyolult gépeket, nem pedig csoportosan. Gyártásuk is több helyen történt. Növelni kell tehát az úgynevezett típusrobotok számát, azaz a sorozatgyártást, a gazdaságosság szempontjait figyelembe véve.

Merész tervek

Csehszlovákia élenjár a KGST-országokkal megkötött egyezmény alapján életrehozott Interrobot szervezet munkájában, és szeretné bővíteni más országokkal is a együttműködést és a kooperációt. Terveik szerint így érhetik el, hogy 1990-ben a tízezer dolgozóra vetített robotszám százalékosan elérje a 16,8-et, míg az elképzelések szerint Japánban ugyanakkor ez a mutató 34,2 az NSZK-ban 19,3, az USA-ban pedig 18,8 lesz. Am, hogy a 16,8 százalékos valóra váljon, még sokat kell tennie a csehszlovák gépiparban a tervezés korszerűsítésétől kezdve egészen a dolgozók magas szintű szakoktatásáig. E. L.

Islám beruházási alap

Pénzt fialtatni, a korán szerint

Haynes, a nyilatkozó

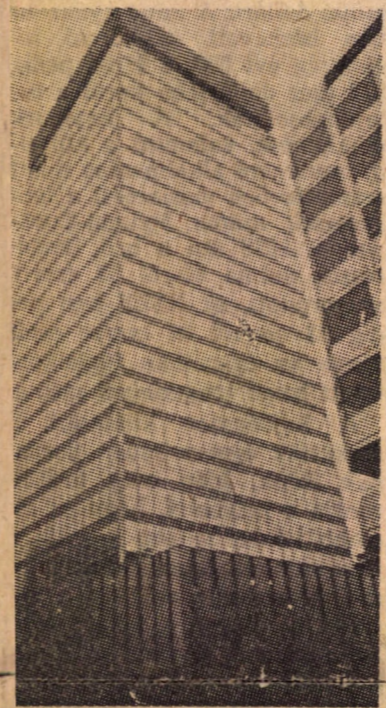
Az Irgalmas és Megbocsátó Isten nevében! — valahogy így szólítják Mohamed híveit, naponta ötször, a mecsetekben. S valami ilyesmit írtak aranyozott betűkkel, az elmúlt napokban, egy okiratra. Amelynek a színe zöld, akárcsak az iszlám zászlajáé. S amelynek a hithez ugyan alig van köze, a valláshoz, mármint az iszlám valláshoz, azonban annál inkább. A zöld okirat ugyanis nem más, mint az első iszlám beruházási alap alapítólevele: Londonban, a City egyik legdinamikusabb merchant bankja, a Kleinwort Benson hívott életre egy ilyen jellegű, a maga nemében egyedülálló pénzügyi intézményt. Amelynek célja — mint az az alapító okiraton angolul és arabul olvasható —, hogy az iszlám szellemének megfelelően fialtassa a pénzt.

„Az jelenti ez — magyarázta el az érdeklődő újságíróknak a minap Nicholas Haynes, az ötlet gazdája —, hogy például kizárólag olyan beruházásokba fogunk majd bele, amelyek semmiféle kapcsolatban nem állnak a korán által tiltott termékekkel, például alkohollal, vagy sertéshússal. Nagyon akkurátusan vigyázunk majd arra is, hogy a tőkék nehogy olyan vállalatokhoz kerüljenek, amelyeknek érdekeltségeik vannak Izraelben, vagy amelyek az arab országok bojkottlistáján szerepelnek. Nos, ami pedig a koránnak azt az intelmét illeti, hogy ne fogadjunk el kamatot a kölcsönzött pénz után, hát, bizony, azért realistaoknak kell lennünk. A pénznek ugyanis szaporodnia kell, ám majd úgy igyekszünk, hogy alapunktól nem folyósítsunk olyan bankoknak, vagy pénzügyi társulásoknak, amelyeknek célja egyértelműen a profitszerzés.”

A bank igazgatótanácsának tagjai persze nem tartják magukat szakértőknek az iszlám vallás ügyeiben, ám miután deklarált céljuk szerint ügyelni szeretnének arra, hogy beruhá-

zók „ne essenek bűnbe”, hat, vallási kérdésekben kompetens személyt hívtak meg tanácsadó-nak: nekik kell majd eldönteniük, egy-egy vitás esetben, hogy a megcélzott beruházás megfelel-e az iszlám előírásainak. Hogy ez milyen konfliktusokhoz vezet majd — vezet-e egyáltalán? — azt természetesen a jövő dönti majd el, ám tény, hogy ezek az egyházi tanácsadók máris megnyugtatták az esetleges aggodókat: mióta ember él a Földön, mindig sikerült megtalálni a megfelelő és a helyes utakat... S ahhoz egyébként kétség sem férhet, hogy ezeket az utakat a londoni „újszülött” szülői máris ismerik.

A Kleinwort Benson új vállalkozása iránt egyébként máris rendkívül nagy az érdeklődés. Elsősorban természetesen a tehető arab polgárok és a még tehetősebb olajsejkek részéről, akik szabad idejük jelentős részét éppen Londonban töltik. Az Alap irányítói azonban szeretnék megnyerni maguknak Indiát és Indonéziát is, amely komoly iszlám hagyományokkal

Az iszlám pénzintézet központja Londonban

endelkezik, s nem mentes a elhalmozott tőkéktől sem. Ennek érdekében máris élénk püchütatásba kezdtek, s első romóciós kampányukra mintegy 35 ezer dollárt áldoztak.

Ezerötszáz esztendővel ezelőtt Mohamed állítólag úgy fogalmazott, hogy tisztességes ton pénzt keresni jó cselekedet, s a gazdag arabok így tevélkel a paradicsomba juthatnak. z utóbbi a Kleinwort Benson gyán nem igéri, de a pénzke- setet igen. (j. j.)

Transznacionális vállalatok

A transznacionális vállalatok ellenőrzik a világereskedelem 90 százalékát, s ebből is legalább egyharmadrész e vállalatokból áll bonyolódik. A hetvenes évek elején a 160 milliárd dollárnyi közvetlen külföldi beruházások egynegyedét a szolgáltató ágazatokba fektették be. Jelenleg egy-

armad a szolgáltatások aránya, amár 650 milliárd dollárnyi közvetlen külföldi tőkeberuházásból. Az adatokat egy GATT (Állános Vámtarifás és Kereske- delmi Egyezmény) munkacsoport jelenített közzé Genfben. (MTI)

NDK-gazdaság

Gyorsuló termékváltás

CAD, CAM — e betűszókat ismételtetik az NDK-ban ma vállaltszerte. A közelmúltban egy külföldi újságíróknak szervezett és az ország gazdaságának keresztmetszetét bemutatni hivatott 10 napos körút folya- betús rövidítést az NDK-ban az angolszászoktól kölcsönözték, a CAD a műszaki tervezés, a CAM pedig a gyártás számítógépesítését jelentő szavak kezdőbetűjéből származik. (Nálunk a CAD helyett inkább az AMT, azaz az „automatikus műszaki tervezés” terminológia honos.)

Aki viszont a vállalatoknál az e téren már megvalósult elképzelésekről érdeklődik, meggyőződhet arról, hogy ami a számítógépes tervezést illeti, német barátaink egy jótányit sem járnak a hazai szakemberek előtt. Legalábbis egyelőre. Az NDK-ban a gazdasági célokat ugyanis előszeretettel szublimálják jelszavakba, ám ők e kampányok hatásosságát adatokkal is alátámaszthatják.

Az elmúlt öt évben egyebek közt például a robotok elterjesztése került a reflektorfénybe. A tervidőszakban 45 ezer ipari robot munkára fogását tűzték célul, végül 46 500 sikerült.

Visszatérve azonban a jelenlegi tervidőszak egyik legfontosabb — a termelékenységnövelés kulcsfontosságú tartó — célkitűzéséhez, a CAD, CAM alapjainak megvetéséhez, a szakemberek úgy érvelnek, hogy miközben az évszázad elejétől magának a gyártásnak a termelékenysége mintegy ezer százalékkal növekedett, a szellemi munkáé jó, ha hússzal. A CAD, CAM bevezetésétől az elkövetkező években e téren is a termelékenység mintegy háromezer százalékos növekedést remélik.

Ami pedig a kézzel fogható eredményeket illeti, ezekkel leginkább minden bizonnyal a Fritz Heckert kombinátban büszkélkedhetnek. A 27 ezer dolgozót foglalkoztató óriás-kombinátról származik az NDK szerszámgyártásának csaknem fele, termékeik 80 százalékát a világ több mint 50 országába exportálják. A kapukon kikerülő gépek negyötöd részben elektronizált NC-berendezések.

A kombinátban nem kevesebb, mint nyolc nagy és közepes számítógép, illetve húsznál több kis komputer teljesít szolgálatot s az összes géppark kapacitás felét fordítják tudományos számításokra. A törzsgyárban a számítógéppel működtetett impozáns magasraktár vagy a padlóba rejtett vezérlő fémzsalak nyomát kíséretként követő, vezető nélküli anyagszállító-járművek pedig már a 90-es éveket idézik.

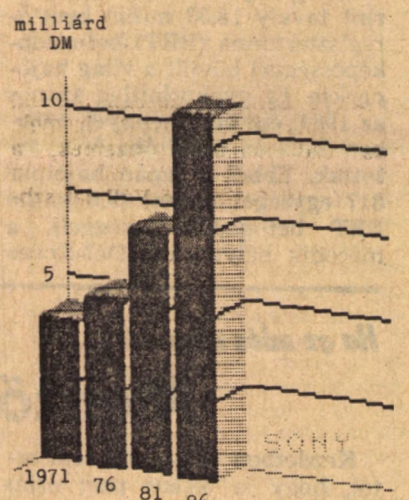
A CAD, CAM fejlesztéséről a gyárban elmondták, hogy eddig — egyetlen segédlettel — hengeres testek, tengelyek automatizált tervezésére szolgáló programcsomag készült el. Számításai szerint 25–30 százalékkal növeli majd a konst-

rúciók biztonságát, és évente 40 ezer tervezői órát takaríthatnak meg általa. A tervezés, az anyagtárolás és szállítás, a gyártáselőkészítés valamennyi fázisának komplex számítógépesítésével — mint arról néhány termékük esetében már megbizonyosodtak — 20–30 százalékkal csökkenthető az előkészületi idő. A CAM széles körű alkalmazásától pedig távolról a korszerű berendezések és a gyárban működő rugalmas gyártórendszer optimális felhasználását s a termékek átfutási idejének akár a felére csökkentését remélik.

Ha a termelékenység növelésének kapcsán a legtöbbször a CAD, CAM is hangzik el, az elkövetkező években — természetesen — az NDK-ban sem csupán ennek a központi programnak szánnak prioritást. Tovább folytatják például a robotok alkalmazására tett erőfeszítéseket. Ami ezek számát illeti, valóban meg lehetnek elégedve, ám a kitűzött cél, hogy egy-egy robot üzembe állításával 2,5 munkaerőt megtakarítsanak, egyelőre még nem sikerült elérni.

Kiemelt fontosságot tulajdonítanak a termékek megújításának is. Nem utolsósorban a szocialista piac korábbi igénytelenségével, elkényelmesítő hatásával meggyarazzák, hogy a gyártmányok egy része ma már elavult. Ebben az évben a termékek 28 százaléka új formában jelenik majd meg. (Fogyasztási cikkek esetében ennél is nagyobb, 40 százalékos lesz a termékváltás.) Egyebek között erre a célra is az idén rekordmennyiségű, 11,6 millió márkát kitevő K+F forrásokat szánnak.

A szocialista országokkal együtt kívánják tovább fejleszteni az ugyancsak „kulcsággazdálkodás” számontartott számi-

Az elmúlt másfél évtizedben dinamikus növekedés az NDK-ban a kutatásfejlesztésre szánt pénzeszegek.

tástechnikát és a biotechnológiát s — akárcsak nálunk — központi programot dolgoztak ki az anyag- és energiatakarékosságra is. Az acélfelhasználást 1986-ban fajlagosan mintegy 6–7, az energiafogyasztást pedig 3,5 százalékkal kívánják csökkenteni. Az NDK nyersanyagokban szegény ország lévén nem mondhat le a hulladékok és másodnyersanyagok még szélesebb körű hasznosításáról sem, jóllehet e téren az elmúlt években világviszonylatban is kiemelkedő eredményeket sikerült elérniük. G. K. K.

Spórolós japánok

Noha a kormány költsékezsre szeretné rávenni az ország lakosságát, a japánok változatlanul, sőt az eddiginél is többet takarékoskodnak — derül ki a tokiói központi bank most közzétett jelentéséből. Dollárban számolva 3 billiónyi van a magántakarék-betéteken, vagyis háztartásonként körülbelül 28 ezer dollár. Mind ez 9,3 százalékkal több az egy évvel korábbinál.

A fantasztikus szám az év végi helyzetet tükrözi, pedig akkor már fél éve folyt a Nakaszono miniszterelnök hirdette kampány a költsékes népszerűsítésére.

Főként a külföldi áruk megvétele ajánlják a japánoknak, hogy így is csökkenték az ország nemzetközi bonyodalmakat okozó, hatalmas külkereskedelmi többletét.

A bank most az adatokat látva javasolja: szüntessék meg bizonyos értékhatárig a takarékbetétekre nyújtott adókedvezményeket. A javaslat találkozik egyes politikuskok elképzeléseivel is, de — érthetően — felháborodást válthat ki a korábban egyértelműen a takarékoságra ösztönzött lakosság körében. (MTI)

A BUDAPESTI FAIPARI VÁLLALAT felvett hirdet az alábbi munkakörökben:

ÁRELŐADÓ, RAKTÁROS munkakörben.

Jelentkezés személyesen: Budapest X., Kozma u. 13. Telefon: 276-849/59, munkaügyi osztály.

MINDIG HAT A KÉPES!

A 9. SZÁM TARTALMÁBÓL:

- Mosolyogj gyönyörűm! (Vándorol a fényképezés)
- Telefoninterjú... (egy hippy nagymamával)
- Cipőtolvajok (Lába kelt a szandálnak)
- Nagytó alatt... (a képmagnó)
- Mundiál (Szabó Illés Mexikóból)
- Bűnügyi múzeum (Belépés csak a Képes 7 olvasóinak)
- Aiknek nem inge... (...ne vegye magára)
- Szines, 64 oldalas családi magazin
- a KÉPES 7 32 oldalas rádió- és televízióműsor melléklete

Megjelenik minden pénteken!

MOBIL Jármu- és Alkatrészkereskedelmi Vállalat Óbudán üzemelő nagykereskedelmi raktárába, ahol a PF autóalkatrészek értékesítését végzik, az alábbi munkakörök betöltésére keres munkatársakat:

- autószerelő szakmával rendelkező
- **szakmunkásokat, áruátvevő, árukiadó, árurevizor** munkakörökbe.
- **Betanított munkásokat, eladási ügyintézőket, szállítólevél-gépelőket.**

JELENTKEZÉS: MOBIL a vállalat munkaügyi osztályán, BUDAPEST VI., JÓKAI U. 16. TELEFON: 122-843

AZ ORSZÁGOS TALÁLMÁNYI HIVATAL SZABADALMI TÁRÁNK OLVASÓTERMEI (V., Perczel Mór u. 2., V., Szabadság tér 2. és V., Belgrád-rakpart 21.) **rendezési munkák miatt 1986. augusztus 1-től augusztus 31-ig zárva tartanak.** Az Új Technika Szolgálat hétfőnként 16–20 óra között, változatlanul az érdeklődők rendelkezésére áll a Perczel Mór utca 2. szám alatt. Az olvasótermek nyitása: 1986. szeptember 1. MNB számlaszámunk: 232-90173-1848.